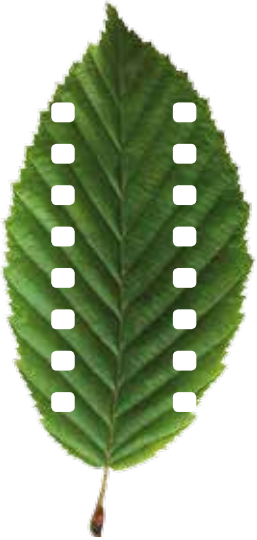

GREEN FILM MAKING

TAKING THE FILM INDUSTRY INTO THE FUTURE

STRAWBERRY EARTH

Always green. Never grumpy.

INHOUDSOPGAVE

METTE TE VELDE EN CHAI LOCHER 4-5
THEKLA REUTEN 6-7
INLEIDING 8-9
HOE MOET JE DEZE GREEN FILM MAKING GUIDE LEZEN? 10-11

DE ROL VAN GELD 12-13
CARBON CALCULATOR 14-15
TEAM UP! INSPIRERENDE LOCATIES VOOR TEAM MEETINGS 16-17
INTERVIEW GIJS KERBOSCH – 100 % HALAL 18-19

PRODUCTIEKANTOOR 20-21
TIPS PRODUCTIEKANTOOR 22-23
INTERVIEW LAURETTE SCHILLINGS - TOPKAPI FILMS 24-25

PREPRODUCTIE 26-27
TIPS PREPRODUCTIE 28-29
INTERVIEW TRENT - NFI MOTION PICTURES 30-31
INTERVIEW MARLEEN SLOT - VIKING FILM 32-33

LOCATIE 34-35
TIPS LOCATIE 36-37
INTERVIEW MARC BARY - IJSWATER FILMS 38-39
INSPIRATIE: ID & T 40-41

TECHNIEK 42-43
TIPS TECHNIEK 44-45
LICHT 46-47
TIPS LICHT 48-49
INTERVIEW DAAN DE BOER- BELICHTER 50-53

ART DEPARTMENT 54-55
TIPS ART DEPARTMENT 56-57
INTERVIEW ROB BOS - ECO-LOGISCH 58-59

KLEDING EN STYLING 60-61
KLEDING EN STYLING TIPS 62-63
STUDIO JUX, OAT SHOES EN MUD JEANS 64-65

VERVOER 66-67
TIPS VERVOER 68-69

CATERING 70-71
TIPS CATERING 72-75
INTERVIEW ESTHER AKKERHUIS - SPEK & BONEN 76-77

PRODUCTIE 78-79
TIPS PRODUCTIE 80-81
INTERVIEW DANIËL AISS- ALP 82-83

POSTPRODUCTIE 84-85
TIPS POSTPRODUCTIE 86-87
INTERVIEW GABRIEL BAUER - FREELANCE REGISSEUR 88-89

WRAPPARTY 90-91

DE TOEKOMST VAN DE NEDERLANDSE FILMWERELD 92-93

BUITENLAND 94-95

HOE IS DEZE GREEN FILM MAKING GUIDE GEMAAKT? 96-99
MET DANK AAN 100-101

FOTOGRAFIE: ANNE CLAIRE DE BREIJ

De Nederlandse filmindustrie kleurt groen

Voor je ligt de tweede druk van de eerste Nederlandse Duurzame Filmproductiegids tot nu toe. Tijdens het Nederlands Film festival 2013 werd het eerste exemplaar gepresenteerd door actrice Thekla Reuten, ambassadeur van het Green Film Making Project. Sindsdien zijn ongeveer 1.000 exemplaren verspreid onder filmmakers, productiehuizen en studenten. De gids werd talloze malen gedownload en online gedeeld.

In 2012 startte Strawberry Earth in samenwerking met het Ministerie van Economische Zaken, Stichting DOEN, ASN Bank, NTR en het Nederlands Filmfonds het 'Green Film Making Project'. Het doel van dit project is de Nederlandse filmindustrie van binnenuit te verduurzamen. Een bottom-up benadering die alle lagen van de filmindustrie raakt.

Filmprofessionals werken in een industrie die impact heeft vanwege de grote zichtbaarheid. En waar veel te winnen valt op het gebied van duurzaamheid. Van catering tot vervoer en van belichting tot de productie en techniek. Het komt allemaal aan bod in de herdruk van deze gids waarin we (nieuwe) tips delen om je filmproductie te verduurzamen.

Strawberry Earth stimuleert creatieven om een positieve impact te hebben op hun omgeving, zowel thuis als in hun werk. Met een blog, evenementen en in een online shop maakt Strawberry Earth duurzaamheid tot een aantrekkelijk en inspirerend thema.
We hopen dat deze gids je inspireert om je manier van werken onder de loep te nemen. Waar kun je slimme keuzes maken en hoe kun je je collega's hierbij betrekken? Iedere stap, klein en groot, telt. We rekenen op je!

METTE TE VELDE, OPRICHTER STRAWBERRY EARTH
CHAI LOCHER, PROJECTLEIDER GREEN FILM MAKING PROJECT

www.strawberryearth.com
www.greenfilmmaking.com

FOTOGRAFIE: JOACHIM BALDAUF

Hierbij presenteer ik met trots de herdruk van de gids: *How to Green Film Production* (so far).

De vraag of ik ambassadeur van het *Green Film Making Project* wilde worden, kwam voor mij als een antwoord op vragen die ik zelf had: Hoe kan ik in mijn vak en mijn leven dingen anders doen? Hoe kan ik bijdragen aan de verandering die ik in de wereld om me heen vorm zie krijgen? Hoe kan ik als wereldburger, als consument èn als filmmaker zorgen dat mijn keuzes geen nadelige gevolgen hebben voor toekomstige generaties?

Elke keuze die je maakt, vormt de wereld. Wat je denkt, wat je doet, wat je koopt, wat je draagt. Ook binnen de filmindustrie. Voor filmmakers, en dus ook voor mij als actrice, ligt daar vanzelfsprekend een verantwoordelijkheid. En tegelijk ligt er een kans. Een kans om het anders te doen, efficienter, gezonder, beter. En zo, met elkaar, de toekomst van de sector vorm te geven.

Het *Green Film Making Project* heeft de afgelopen jaren een podium geschapen om met die kans aan de slag te gaan. Om heel concreet, in de praktijk te pionieren. Filmmakers worden uitgedaagd bewust te kijken naar de manier waarop hun films tot stand komen. Om op lange termijn duurzamer te werken. En zo bij te dragen aan een betere wereld.

Ik ben er trots op ambassadeur te zijn voor het *Green Film Making Project* en hoop dat jullie veel hebben aan de herdruk van de eerste Nederlandse Duurzame Filmproductiegids (tot nu toe).

THEKLA REUTEN

HOW TO *green* YOUR FILM PRODUCTION?

Duurzaam een film produceren. Kan dat? En zo ja; hoe dan? Met die vragen lanceerde Strawberry Earth in 2011 de Green Film Making Competition. Om de Nederlandse filmwereld kennis te laten maken met een duurzame aanpak van produceren. Inmiddels kunnen we zeggen: dat kan. In totaal hebben 26 productiehuizen de afgelopen drie jaar geëxperimenteerd met duurzame, innovatieve oplossingen. Ruim 350 filmprofessionals volgden uiteenlopende workshops, waarin kennis over duurzame innovatie werd gedeeld. We werkten samen met vier lichtingen van de NFTA en de HKU. De makers van KORT! bewezen dat green filmmaking ook haalbaar is in één van de mooiste programma's in het hart van de Nederlandse filmsector. Dat het Filmfonds inmiddels ruimte creëert voor een Sustainability Manager is de ultieme bekroning op het werk van al deze pioniers!

WAAROM VERDUURZAMEN?

In alle sectoren van de samenleving vinden grote en kleine ontwikkelingen plaats die de weg vrijmaken naar een duurzamere samenleving.

Grote en kleine vragen over efficiënt materiaal- en energiegebruik, logistiek met minder uitstoot van schadelijke stoffen en over gezond, duurzaam geproduceerd voedsel worden aangepakt. Zowel binnen bestaande bedrijven als in nieuwe initiatieven. Dezelfde vragen zijn elke dag aan de orde in een filmproductie.

Ook verschillende buitenlandse filmindustrieën pakken deze vragen op. Duurzaam produceren is in Hollywood, Groot-Brittannië en Frankrijk al sinds 2006 een hot item. Inmiddels starten, overal in Europa, initiatieven op het gebied van *green filmmaking*.

De filmindustrie speelt een leidende rol in het inspireren en vormen van de samenleving. De Nederlandse filmindustrie is het aan zijn stand verplicht om deze duurzame, innovatieve ontwikkelingen te volgen en te onderzoeken. En waar mogelijk zelfs antwoorden te vinden die weer als voorbeeld kunnen dienen in andere industrieën.

Verandering biedt een kans om de norm van morgen vast te stellen. Door andere oplossingen te bedenken voor prijzige en vervuilende werkwijzen en processen te verbeteren.

Verandering betekent loslaten van oude waarheden en nieuwe inzichten verwelkomen. Dat is een uitdaging, die een beroep doet op je creativiteit. Het daagt je uit om innovatief te zijn in je keuzes en om de rest een stap voor te zijn. Eigenschappen die filmmakers ruimschoots bezitten.

WAAROM HOW TO GREEN YOUR FILM PRODUCTION?

We willen een blijvende, duurzame bijdrage leveren aan de filmindustrie. We willen de bevindingen van de deelnemende productiehuizen en filmmakers aan het *Green Film Making Project* 2012, 2013 en 2014 met je delen. En we willen inspireren om samen de toekomst van de Nederlandse filmindustrie vorm te geven.

HET GREEN FILM MAKING PROJECT TEAM:

CHAI LOCHER, METTE TE VELDE, WIENDELT HOOIJER, ROOS DE JAGER, ESTHER VERWIJS, DAGMAR HOLTMAN, PIA PEREZ, DORIEN GRÖTZINGER EN MARJOLEIN SPRENGER.

HOE MOET JE DE GREEN FILM MAKING GUIDE LEZEN?

EEN HANDIGE PRAKTIJKGIDS (DIE NOG NIET AF IS)

How to Green Your Film Production laat zien hoe jij als filmmaker mooie films kunt blijven maken, op een duurzame en energiezuinige manier.

De ideeën en toepassingen die de deelnemers aan het *Green Film Making Project* bedachten zijn gebundeld in deze gids. Met handige tips, nuttige tools en inspirerende voorbeelden en interviews, allemaal afkomstig van kenners en kunners uit de praktijk. Gebruik deze gids als handboek, als richtlijn of als inspiratiebron. Omdat goede ideeën vaak leiden tot nog betere inzichten.

En deze gids is nog maar het begin. Want zoals de filmwereld in ontwikkeling blijft, zo zal ook deze gids zich blijven evolueren. Elke dag komen er nieuwe initiatieven en innovaties bij die een duurzamere wereld als doel hebben. En veel daarvan is makkelijk toe te passen in de filmindustrie. Het *Green Film Making Project* wil deze ontwikkeling gaande houden. En dat willen we doen met jouw hulp.

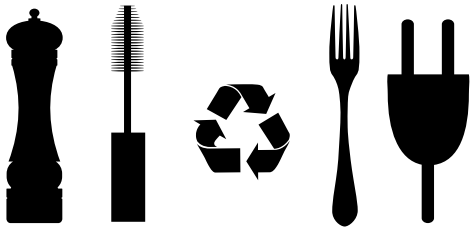

HANDBOEK
RICHTLIJN
INSPIRATIEBRON

www.greenfilmmaking.nl

Links naar filmpjes en websites vind je terug op www.greenfilmmaking.com en www.greenfilmmaking.nl.
Goede ideeën kun je altijd mailen naar greenfilmmaking@strawberryearth.com. Of deel ze op onze Facebook pagina www.facebook.com/GreenFilmMaking.

EÉN DING IS ZEKER: DE TREND IS GEZET. DOOR ALLE FILMMAKERS DIE SNAPPEN DAT DE TOEKOMST VAN FILM GROEN, EFFICIËNT EN CREATIEF IS. TOGETHER WE TAKE THE FILM INDUSTRY INTO THE FUTURE.

DE ROL VAN GELD

Groen en geld, gaan die twee samen? Je zou kunnen zeggen: groen en geld gaan júist samen. Zoals Meredith Bergmann, één van de aanjagers van de green film wave in Hollywood, stelt: 'Sustainability is really just efficiency.'

Je hoeft je motivatie om een duurzame film te maken niet alleen uit idealisme te halen, want financiële overwegingen zijn net zo doorslaggevend. Daarnaast zijn fondsen en overheden, die steeds meer van je verlangen dat je duurzaam werkt, een belangrijke factor.

Lees ook het recente rapport Going green & Saving green, (downloadbaar op www.greenproductionguide.com) met een goed overzicht van besparingen in recente Hollywood-producties.

WAT KOST DAT NOU, EEN GROENE FILM PRODUCEREN?

Duurzaam produceren betekent efficiënter produceren. Minder energie en water verbruiken scheelt geld. Een slimme planning levert rust op en voorkomt onnodig gedoe. Nadenken over afvalstromen betekent dat je bewuster materiaal inkoopt en op die manier bespaar je geld. Waar je wel rekening mee moet houden, is dat de kost voor de baat uitgaat, zoals het Oudhollandse spreekwoord luidt.

LEVERT HET NOG WAT OP?

Er zijn veel fondsen en 'potjes' voor duurzame initiatieven. Een actuele lijst geven is lastig, want veel van deze fondsen zijn van tijdelijke aard. Maar het loont ontzettend de moeite om hier onderzoek naar te doen. Ook zijn er programma's die zich richten op vernieuwing van het economische en culturele leven. Denk bijvoorbeeld aan de programma's van het Ministerie van Economische Zaken. Bekijk ze op www.rvo.nl.

Verder levert het op dat je je positioneert als voorloper in de ontwikkeling naar een duurzamere samenleving. Die pionierspositie kun je gebruiken, zowel in het werven van fondsen als in de financiering via bijvoorbeeld crowdfunding. En je status als autoriteit op het gebied van groene film kun je te gelde maken door workshops of seminars te geven. Of je verhuurt jezelf als Eco Film Consultant.

MET WIE DOE JE ZAKEN?

Kijk ook kritisch naar de bank die je je kapitaal toevertrouwt. Realiseer je dat sommige banken met jouw budget wapenhandel en vervuilende industrie financieren. Niet leuk, wel de waarheid. Kiezen voor duurzaam bankieren voorkomt dus ook gewetenswroeging. De twee banken die hierin voorop lopen zijn ASN Bank en Triodos Bank. Bij de laatste kun je een zakelijke bankrekening openen en beleggen als je dat wil. Bij de ASN bank kun je terecht voor je spaarrekening en privébankieren. Handige sites zijn www.eerlijkebankwijzer.nl die alle banken vergelijkt en www.overstapservice.nl als je van bank wil switchen.

'Sustainability is really just efficiency'

IS DAT ALLES WAT ER OVER GELD TE ZEGGEN IS?
NEE. JE KUNT JE EURO'S NAMELIJK OOK ZIEN ALS EEN MIDDEL WAARMEE JE INVLOED KUNT UITOEFENEN, DINGEN MOGELIJK KUNT MAKEN. DOOR ZE TE BESTEDEN ONDERSTEUN JE EEN ONDERNEMER IN ZIJN OF HAAR VISIE. WANNEER JE KIEST VOOR DUURZAME LEVERANCIERS, DAN MAKEN JOUW EURO'S HET DUS MOGELIJK VOOR DUURZAME ONDERNEMINGEN OM ZICH TE BLIJVEN ONTWIKKELEN.

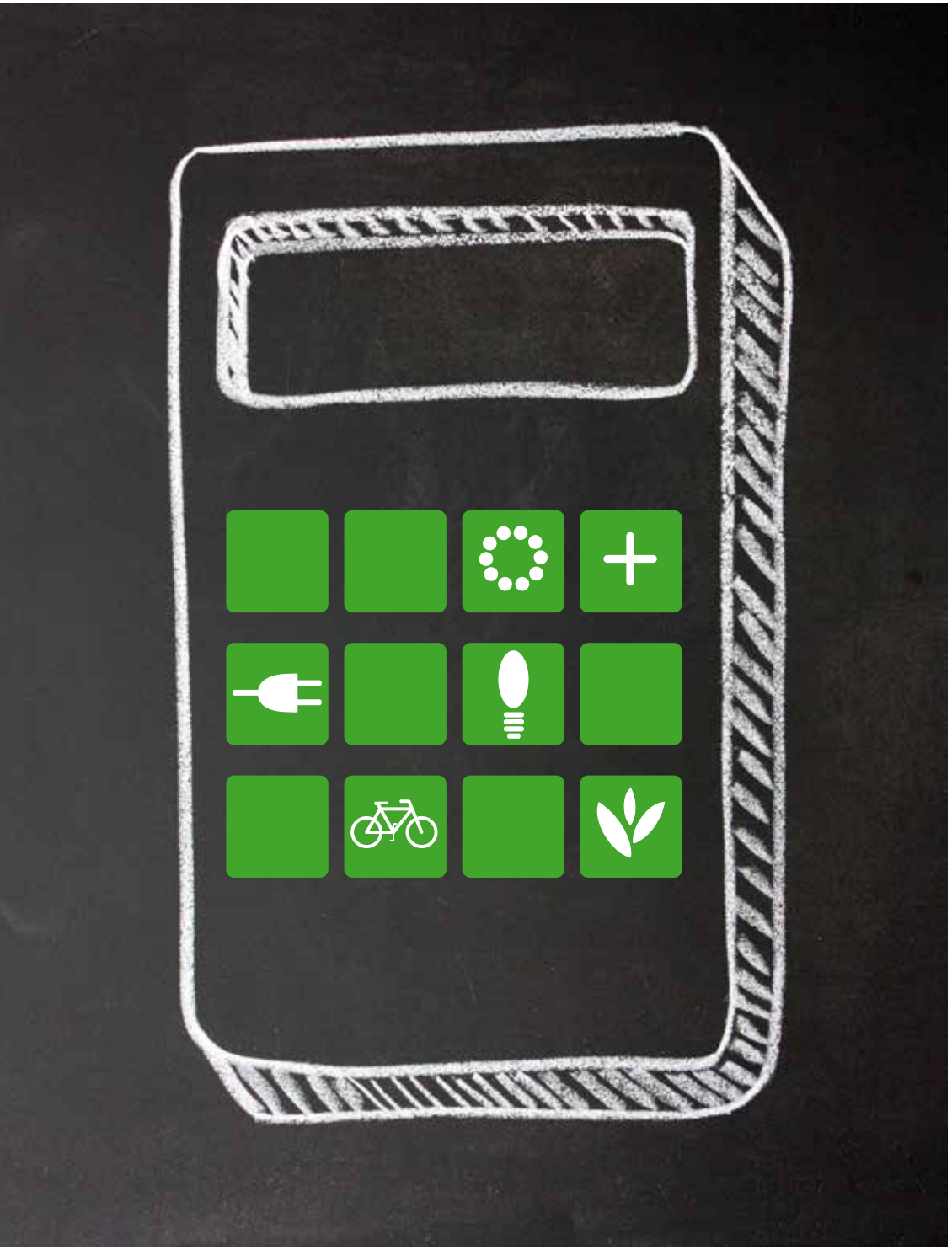

Bij het maken van een duurzame film heb je niet alleen idealisme nodig en goede zin, maar ook inzicht in wat dingen aan CO_2-uitstoot opleveren. Met concrete, kwantitatieve informatie kun je je gerichter bezig houden met duurzaamheid in je filmproductie. Bovendien werkt het motiverend als je ook echt cijfermatig kunt aantonen dat duurzaam produceren een verschil maakt in de eco footprint van je film.

Het *Green Film Making Project* heeft samen met het duurzaamheidsbureau Wij Zijn Koel en het Nederlands Filmfonds de Carbon Calculator voor het *Green Film Making Project* ontworpen. Deze calculator biedt inzicht in de CO_2-uitstoot van je film. De calculator is een bèta versie en is te downloaden via www.greenfilmmaking.nl/calculator

Daarnaast kun je werken met buitenlandse calculators. Het Vlaams Audiovisueel Fonds heeft een zeer bruikbare, die je kunt downloaden op www.vaf.be/e-mission/carbon-calculator-voor-film/ En in Engeland ontwikkelde de BBC de Albert: www.myalbert.co.uk

Elke filmproductie is anders. Dat geldt ook voor de calculators. De definitieve carbon footprint van een film zal niet zo snel gevonden worden. Met een calculator heb je wel een mogelijkheid om concreet te maken waar je mee bezig bent. Gebruik ze slim.

TEAM UP! INSPIRERENDE LOCATIES VOOR TEAM MEETINGS

FOTOGRAFIE: JAN JAAP HEINE

The Impact HUB

Inspirerende werkplek in 010 en 020 (en in steden over de hele wereld) waar je tussen de duurzame voorhoede zit. Een gigantisch netwerk van duurzame initiatiefnemers. Je kunt the HUB ook gewoon als werkplek gebruiken of een vergaderruimte boeken.

Amsterdam.impacthub.net
Rotterdam.impacthub.net

Sustainsville

Wil je de stad uit? Werken in de buitenlucht kan middenin de natuur bij Sustainsville, een landgoed met werkplekken met de rust van de natuur en de high tech van een moderne werkplek.

www.sustainsville.nl of
op FB: facebook.com/sustainsville

De Zonspots

Ze zijn er nog niet maar ze komen eraan: de zonspots. Een plek in de open lucht met WiFi. Op zonne-energie! In Amsterdam. Hou de website www.zonspot.nl in de gaten voor updates.

De GeWoonboot

Een bijzondere èn milieuvriendelijke vergaderplek, bij de NDSM-werf aan het Amsterdamse IJ.

info@gewoonboot.nl

De Groene Bocht

Twee locaties op de mooiste plekjes van Amsterdam. De Gouden Bocht *turned* green. Met prachtige inspirerende vergaderruimtes en volledig duurzaam ingericht. Hun energie wekken ze op door middel van Blue Gen®, een apparaat waarmee duurzame elektriciteit wordt opgewekt. Dat scheelt aanzienlijk in de carbon footprint.

connect@degroenebocht.nl

‘Samen met Eco Manager alle departementen aanpakken’

INTERVIEW GIJS KERBOSCH – 100 % HALAL

Gijs Kerbosch is producent bij 100% Halal en oud-deelnemer van het Green Film Making Project. Kerbosch merkte dat hij na de progress meetings en workshops over green filmmaking steeds vol inspiratie zat.

Hij kreeg zin om het productieproces van de KORT!-film ‘Malaguti Phantom’ op een andere manier aan te pakken. Maar eenmaal op de set werd hij opgeslokt door de waan van de dag, en vochten praktische zaken die zich ad hoc aandienden om zijn aandacht. Daarom besloot hij Lynn Koppen in te schakelen als Eco Manager.

‘Lynn kende ik via via, zij had ervaring met het produceren van evenementen en duurzaam management, dus dat was een goede combinatie. Zij ontwikkelde een duurzaamheidsstrategie en had gesprekken met de Heads om samen met hen te kijken hoe het binnen hun departement groener kon. Gelukkig was iedereen bereid om mee te doen.’

De duurzame aanpassingen die Koppen doorvoerde, hadden onder meer betrekking op de locatiekeuze. Door alles in Amsterdam te filmen kon 100 % Halal besparen op kilometers. Daarbij spoorde ze de cast en crew aan om de auto te laten staan en met de fiets of met het openbaar vervoer te komen. Ook werd bewust gekozen voor digitaal filmen.

Zowel Kerbosch als Koppen is de samenwerking goed bevallen. Lynn zegt hierover: ‘Als je een Eco Manager op de set hebt, wordt duurzaamheid geen bonus op het takenpakket van de producent die het toch al druk heeft, maar de focus van een extra lid van de crew.’

En levert green filmmaking nu een extra besparing op? Dat is lastig vast te stellen, aldus Kerbosch, want ‘Malaguti Phantom’ is in drie dagen gedraaid. Dat is te kort om financiële effecten waar te nemen. ‘Maar met al onze producties hebben we al gauw 400 draaidagen per jaar. Dat biedt mogelijkheden om duurzame aanpassingen op grote schaal door te voeren. Hierdoor verdient de investering van een Eco Manager zich vanzelf terug.’

‘Eco Manager op de set: geen bonus maar iemand met focus’

Het meest eenvoudige wat je kunt doen, is je productiekantoor verduurzamen. Hoe je dat het beste kunt doen, daarover is inmiddels enorm veel bekend. Zo kun je je laten adviseren door een externe consultant, of 'How to Green your Office' van Ynzo van Zanten erop naslaan. Omdat er al zoveel te vinden is, beperken we ons hier tot een handvol tips.

TIPS PRODUCTIE KANTOOR

Energie

• Gebruik LED-lampen.
• Natuurlijk laat je het licht nooit onnodig branden.
• Kies voor een groene webhost, zoals Greenhost.
• Stel computers energiezuinig in, dus geen screensavers en na een paar minuten op de slaapstand.
• Kies voor een groene energieleverancier zoals Greenchoice of koop rechtstreeks lokaal via vandebron.nl.
• Geen airco, gebruik ventilatoren.
• Niet koud? Kachel uit.

DIGITAAL ARCHIVEREN
ALS JE DOOR DE ORDNERS JE BUREAU NIET MEER ZIET IS HET SLIM OM HULP IN TE SCHAKELEN. HET BEDRIJF EXPANSION.NL DIGITALISEERT JE ARCHIEF EN PLAATST HET IN EEN ONLINE SYSTEEM, WAARDOOR ELKE MEDEWERKER GEMAKKELIJK BIJ ELK DOCUMENT KAN.

Schoon en vies

• Gebruik biologisch afbreekbare schoonmaakmiddelen, zoals van Ecover.
• Koop ze in grootverpakking, dat bespaart weer verpakkingsmateriaal.
• Afval scheiden. Elke gemeente heeft een vuilstort waar je werkelijk elke vorm van afval gescheiden kunt aanleveren.
• Geen wegwerpdoekjes maar wasbare sponzen en vaatdoekjes.

Planten
Om je kantoor écht op te frissen plaats je planten. Niet alleen filteren ze de lucht maar ook helpen ze stress verminderen.

Papier hier? Liever niet!

• Vermijd een ‘paper trail’. Stuur facturen, schema’s, callsheets en dergelijke per mail, werk ‘in the cloud’, via dropbox.com of probeer de innovatieve online productie-tool Dramatify (dramatify.com)
• Print dubbelzijdig op gerecycled printpapier, bijvoorbeeld van Revive
• Download een lettertype op www.ecofont.com, hiermee bespaar je tot de helft aan inkt.
• Gebruik hervulbare cartridges.

WIST JE DAT...
• ER ONGEVEER 324 LITER WATER NODIG IS OM 1 KILO PAPIER TE PRODUCEREN?
• NEDERLAND 77 % VAN AL HET PAPIER RECYCLET?
• ALS JE ÉÉN BOOM WILT REDDEN, JE 54 KILO PAPIER MOET RECYCLEN?

www.greenchoice.nl

Oh jee, apparaat stuk!
Volg dit stappenplan.

IS HET ÉCHT STUK?

NEE?

Laat het dan repareren. In een Repair Café bijvoorbeeld.

JA?

Kijk of je een goed tweedehands exemplaar kan vinden. Toch nieuw? Kies voor een apparaat met een energiezuinig label (A-label)

Koffie en thee

• Gebruik geen plastic wegwerpbekertjes maar recyclebare bekertjes.
• Nog beter: koop koffiebekers bij de kringloopwinkel voor op kantoor.
• Vanzelfsprekend drink je Fairtrade en biologische koffie en thee, Bocca en Simon Levelt bijvoorbeeld.

‘Handig, digitale call sheets kun je niet kwijt-raken’

INTERVIEW LAURETTE SCHILLINGS - TOPKAPI FILMS

FOTOGRAFIE: PIEF WEYMAN

Topkapi Films, als productiehuis onder andere bekend van Zwartboek, Amazones, Cloaca en Leef! nam met twee KORT! producties deel aan de *Green Film Making Competition*: Kort en Pony Place.

Producent Laurette Schillings vertelt dat er diverse onderdelen zijn geweest waarop Topkapi het proces heeft verduurzaamd. Zo waren er duurzame wrapcadeau’s zoals de WaterBobble, een hervulbare waterfles met koolstoffilter. Ook was er aandacht voor biologische catering en carpoolen.

DIGITAAL IN PLAATS VAN PRINT

Met betrekking tot het productiekantoor is de grote besparing het zoveel mogelijk voorkomen van printen geweest. Call sheets werden niet uitgeprint en scenario’s werden vanaf een tablet gelezen. Schillings: “Een uitkomst, want zo kunnen dergelijke documenten niet kwijtraken.”

ROL VAN VERHUURBEDRIJVEN EN TECHNIEK

Productieleider Saskia van der Tas merkt op dat in dit proces ook een belangrijke taak is weggelegd voor de verhuurbedrijven. ‘Als productieleider heb je binnen een uur een auto nodig. Een elektrische auto heb je niet binnen een uur.’ aldus Van der Tas. Ook wat betreft camera apparatuur is er nog een grote slag te slaan: “Ik zou niet weten of er een camera bestaat met bijvoorbeeld een milieuvriendelijkere batterij.” Schillings vult aan dat zij op het gebied van techniek nog veel innovatie verwacht. ‘Daar is nog een flinke stap te maken. Het is interessant om dat verder te onderzoeken.’

STARTPUNT

Laurette Schillings noemt deze productie een startpunt in het duurzaam produceren van films en een aanzet tot bewustwording. De toekomst ziet ze positief: “Ik denk dat het volgend jaar alweer anders zal zijn. Dan zullen mensen alweer anders nadenken over green film making.”

‘Interessant om de technische innovaties te onderzoeken’

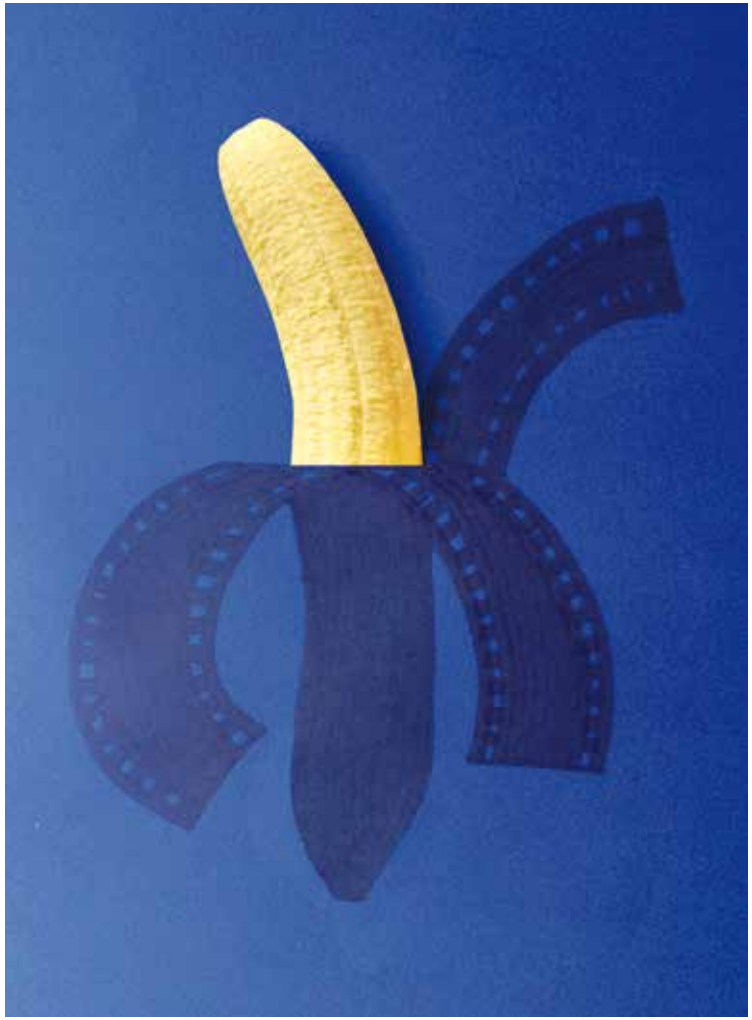

REGEREN IS VOORUITZIEN

Er is nog geen seconde film geschoten. Alles ligt nog open. Het uitgelezen moment om dus óók na te gaan denken over hoe je zo duurzaam mogelijk kunt produceren. Internationale en nationale green filmmaking specialisten benadrukken dat een goede voorbereiding van doorslaggevend belang is bij het laten slagen van het verduurzamen van je productie.

Het is slim om vanaf het begin rekening te houden met de extra tijd die hierin gaat zitten. Slow Film Making is daarbij het sleutelbegrip. Kalm en weloverwogen je filmproces plannen, en goed nadenken over alle keuzes die gemaakt moeten worden. Bel dus niet meteen met de eerste leverancier uit het adresboek, maar ga na of er leveranciers zijn die innovatiever te werk gaan. In deze fase staat iedereen nog open voor verse ideeën. Profiteer daarvan.

TIPS PRE PRODUCTIE

• Stel samen haalbare doelen op. Deel deze doelen met iedereen.

• Evalueer deze doelen regelmatig.

Doe als productiehuizen IJswater Films en 100% Halal en stel een duurzaamheidsmanager aan. Dat schept duidelijkheid, geeft rust en zorgt ervoor dat de hele crew weet dat duurzaamheid een serieus thema is.

Eerst en vooral: informeer je crew over wat je van plan bent. Organiseer een meeting met dit onderwerp, bijvoorbeeld een groene borrel zoals ALP deed, en vraag om input. Zoals het filmproject een gezamenlijk project is, zo is ook de innovatie die jullie willen aangaan een gezamenlijke onderneming.

Waar je mee kunt beginnen:

- Papierverbruik verminderen / hergebruiken
- Werk digitaal, deel via Dropbox, of op eigen server
- Energieverbruik verminderen
- Materiaalverbruik verminderen / hergebruiken
- Openbaar Vervoer / Carpoolen / Elektrisch rijden stimuleren
- Afvalscheiding stimuleren
- Biologische/(deels)vegetarische catering stimuleren
- Digitale communicatie stimuleren
- Lokale oplossingen verzinnen, zodat je geen onnodige kilometers aflegt.
- Langdurige relaties stimuleren
- Kennis delen / innoveren

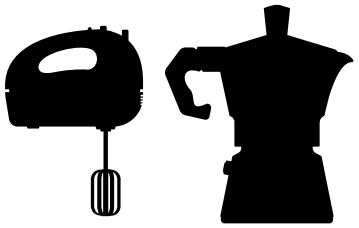

WEES BEWUST VAN JE WERKOMGEVING. HOEVEEL ELEKTRISCHE APPARATEN DRAAIEN ER EIGENLIJK CONTINU? EN IS DAT NODIG?

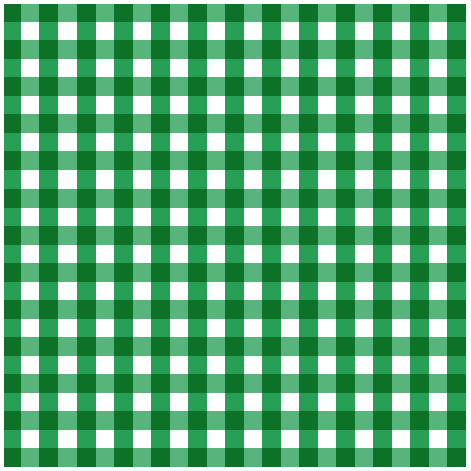

Hou een meeting op een inspirerende plek. In lijn met je visie. Check de tips-voor-inspirerende-plekken op pagina 17 (team-up: inspirerende plekken).

• Denk na over partijen waarmee je samenwerkt of wilt samenwerken. Hoe duurzaam gaan zij te werk?

• Ga het gesprek over duurzaamheid aan met leveranciers. Wat kunnen zij doen om jou hierin tegemoet te komen (en vice versa)?

‘Je kunt moeilijk tégen duurzaamheid zijn’

INTERVIEW TRENT - NFI MOTION PICTURES

Met hun film ‘Leven’ wonnen producent Trent en regisseur Aniëlle Webster de Green Film Making Competition van 2012. Samen hebben ze uitgebreid stilgestaan bij manieren om het filmproces te verduurzamen. Dat resulteerde onder andere in lokale catering, een eigen mok voor ieder crewlid en elektrisch vervoer.

Volgens Trent was de crew zich enorm bewust van het duurzaam produceren, wat veel discussies opleverde. ‘Bijvoorbeeld toen we in een elektrische auto zaten. ‘Allemaal leuk en wel’, werd er gezegd, ‘maar hoe vervuilend is het eigenlijk wel niet om zo’n auto te maken?’ Een hele goede vraag, maar, zeiden we, het mag dan belastend voor het milieu zijn om zo’n auto te maken, het is een stuk milieuvriendelijker om in te rijden.’

Bewustzijn creëren en genoeg tijd nemen in de voorbereiding om daadwerkelijk samen te werken zijn belangrijke taken voor de producent. Vragen aan je cast, leveranciers en crew om mee te doen in plaats van vertellen dat ze meedoen, helpt ze het groene gebied in te loodsen. ‘Onze geluidsman was bijvoorbeeld al verkocht. Die had zelf zijn auto een jaar geleden weggedaan omdat hij dat onzin vond. Andere mensen reageerden in het begin wat schuchter, maar ook zij zijn uiteindelijk over duurzaamheid gaan nadenken. Ook omdat ze uitgedaagd werden, en zagen dat anderen er heel serieus mee bezig waren.’ vertelt Trent. ‘En daarnaast’, voegt hij eraan toe, ‘kun je moeilijk tégen duurzaamheid zijn.’

‘Bewustzijn creëren, genoeg tijd nemen en samenwerken’

DE HOBBELS OP HET DUURZAME PRODUCTIEPAD

INTERVIEW MARLEEN SLOT - VIKING FILM

FOTOGRAFIE: DINAND VAN DER WAL

In reflectie op het green film making proces vindt filmmaker Marleen Slot, producent van Viking Film, dat de kracht hem zit in de kleine dingen. Toch is het niet gemakkelijk om het duurzaam produceren van een film vorm te geven.

Marleen benoemt de kracht van de eenvoud. 'Ik merk dat mensen soms sceptisch zijn omdat ze vinden dat het allemaal wel heel simpel lijkt, maar in die simpelheid zit juist ook de kracht van het groene produceren,' aldus Marleen.

Los van de eenvoud in veranderingen is het verduurzamen van je productieproces allerminst eenvoudig, vindt producent Marleen. Alle deskundigen merken op dat je juist in de preproductie de blauwdruk legt voor een zo duurzaam mogelijk productieproces. 'Maar,' zo zegt Marleen 'dit is nu juist de meest hectische en stressvolle periode tijdens het hele project.' In deze fase is niets zeker en alles moet geregeld worden. Om daarbij ook nog rekening te moeten houden met duurzaamheid is ongelofelijk ingewikkeld.

Natuurlijk is het goed om te zien dat je veel kleine dingen kunt doen, maar hoe de grote omslag bij cast, crew, productie en leveranciers moet plaatsvinden is een ander verhaal. Team up met andere bedrijven; dat zou een oplossing kunnen zijn. Je kunt ook iemand aanstellen die zich hiermee bezig houdt. Een stagiair kan zich naast de overige kantoorwerkzaamheden ook bezig houden met de mogelijkheden die er zijn om duurzaam te produceren.

De filmmaker die voor groen gaat moet zich realiseren dat het veel tijd en energie kost om een duurzame filmproductie van de grond te krijgen, meent Marleen. Het is geen kwestie van 'grote stappen, snel thuis'. Maar met kleine stapjes langzaamaan toewerken naar een groene bedrijfsvoering.

'Kracht van groen produceren zit hem in kleine dingen'

(Bio)logische locaties

Elk departement wordt beïnvloed door de locatiekeuze: camera, art departement, licht en natuurlijk de regie. De uiteindelijke keuze voor je locatie maak je uiteraard op inhoudelijke gronden, maar probeer de productionele aspecten van een locatie niet uit het oog te verliezen.

Door een slim gekozen locatie beperk je je transport en bespaar je op decorbouw en aankleding. Let ook op of je ter plaatse gebruik kunt maken van water en/of energie. Met het eerste help je de catering en door het tweede kun je het gebruik van aggregaten tot een minimum beperken. Als dit alles geregeld is, hoef je alleen nog maar voor een goede afvalscheiding te zorgen.

TIPS LOCATIE

LESS IS MORE. PROBEER HET AANTAL LOCATIES ZO BEPERKT MOGELIJK TE HOUDEN.

Het verplaatsen van A naar B met alle camera's en busjes stimuleert de CO_2-uitstoot flink.

Een van de grootste energieverbruikers binnen je productie is vervoer, dus daar kun je het meest op verduurzamen.

• Kies voor locaties die niet te ver reizen zijn. En bij voorkeur goed bereikbaar met het Openbaar Vervoer.

• Probeer je elektriciteit en stromend water van de locatie (of de buren) te betrekken. Hiermee help je de catering en bespaar je op energieverbruik van aggregaten.

• Als je op locatie draait: scheid je afval. Recyclebare materialen gebruiken heeft alleen zin als je ook aan afvalscheiding doet.

FEITEN OVER AFVAL OP EEN RIJ

EEN CREW MET GEMIDDELD 40 PERSONEN PRODUCEERT ONGEVEER 15 VUILNISZAKKEN PER DAG.

GROTE BOOSDOENERS ZIJN PLASTIC BEKERTJES, FLESJES EN BORDJES.

NA EEN DRAAIPERIODE VAN ZO'N 20 DAGEN HEBBEN WE DUS EEN AFVALBERG VAN 300 ZAKKEN. MINIMAAL.

HET GEBRUIK VAN URINOIRS KOST ONGEVEER 200 LITER WATER PER DAG. EN OOK DAT MOET ALLEMAAL ERGENS GEDUMPT WORDEN.

MULTIFUNCTIONELE LOCATIE EN EEN GROENE GOODIEBAG

INTERVIEW MARC BARY - IJSWATER FILMS

‘SYNC’ heet de KORT! van productiehuis IJswater Films. En het maken van een duurzame filmproductie pakten ze serieus aan. Het team van producent Marc Bary en regisseur Mari Sanders formuleerde van tevoren een aantal groene doelen per departement, deze werden na afloop ge-evalueerd. Ook stelden ze een duurzaamheidsmanager aan, waarmee ze lieten zien hoe belangrijk ze het thema duurzaamheid vonden.

BESPAARPUNTEN

Bewustzijn is de eerste stap, merkte IJswater Films. Door inzichtelijk te maken wat ze bijvoorbeeld precies aan elektrische apparaten hadden staan in het productiekantoor konden ze op concrete punten verduurzamen. Verder kochten ze planten voor in kantoor, om de lucht te zuiveren, werd er weinig geprint en documenten werden zoveel mogelijk digitaal verstuurd. De scriptgirl gebruikte de app Script Supervisor voor de script continuïteit waarmee nog meer op papier werd bespaard. IJswater Films wil deze app voortaan altijd gebruiken bij producties. Tot slot werd er biologisch en hoofdzakelijk vegetarisch gecaterd en ondanks dat er vijf locaties waren is alles gecarpoold.

EEN ‘DO-GOODIEBAG’

De goodiebag was verantwoord gevuld. Hij werd vooraf uitgedeeld aan alle cast en crew, maar ook aan de figuranten, locatiehouders en andere medewerkers. Tijdens de productie had iedereen meteen profijt van de hervulbare waterfles van KRNWTR, van rvs en met het logo van IJswater Films erop. Verder bevatte de ‘do-Goodiebag’ nog een biobeker van Watercompany, twijgpotloden van Tuyu en allerlei lekkere eco-snacks.

GOEDE RENTMEESTERS

De locaties van SYNC lagen allemaal in Geldrop, Noord-Brabant. De cast en crew (van 24 man) verbleef tijdens de draaiperiode in bungalowhuisjes in de buurt. Ook figuranten en props werden lokaal gezocht. De locatie-eigenaren waren bereid om de crew gebruik te laten maken van de voorzieningen, zoals energie, water, toiletten, parkeerplaatsen en de keuken. Daardoor voelde IJswater Films zich verantwoordelijk om zich als goede rentmeesters op te stellen, zodat de samenwerking voor beide partijen tot een goed einde gebracht kon worden. Een dergelijke relatie is een stuk duurzamer dan wanneer je ‘alleen een studio huurt’.

DUBBEL GOED FEESTEN MET ID&T

ID&T, 's lands bekendste evenementenorganisator (onder andere bekend van Mysteryland, Sensation en Welcome to the Future), fungeert als best practice voor elke professional in de culturele sector die zich met duurzaamheid bezig houdt. Hakken op Thunderdome-feesten en aandacht voor het milieu, gaat dat samen?

PROFESSIONEEL DUURZAAM BELEID

Jazeker. De organisator van wereldwijde dancefeesten heeft zelfs een aparte sustainability manager in dienst. ID&T vindt het belangrijk dat de mensen met wie ze samen werken, zoals leveranciers, crew én vrijwilligers, respectvol, bewust en open-minded zijn. Door Julie's Bicycle, een organisatie die groene richtlijnen ontwikkelt voor creatieve industrieën, zijn ze gecertificeerd met twee Industry Green sterren (www.juliesbicycle.com).

HERVULBARE KRAANWATER-ZAKJES

Enkele duurzame ingrepen die ID&T heeft doorgevoerd zijn het instellen van waterpunten op het festivalterrein waar bezoekers kraanwater kunnen tappen in hervulbare drinkwaterzakjes. Daarnaast willen ze zoveel mogelijk decoratiemateriaal hergebruiken, scheiden ze afval en bieden de verschillende festivals zoveel mogelijk biologisch en fair trade eten en drinken aan.

ZORG GOED VOOR HET FESTIVALTERREIN

Daarnaast vindt ID&T het belangrijk om de festivallocatie beter achter te laten dan hoe ze deze in eerste instantie aantroffen. Dit doen ze onder meer met behulp van vrijwillige Green Teams, die het goede voorbeeld geven en helpen met bijvoorbeeld afval sorteren. Ook werken ze samen met het 10000 hours project (www.10000hours.nl), waar vrijwilligers zich kunnen opgeven om bij te dragen aan een betere leefomgeving en samenleving. Zo zijn er op het Mysterylandterrein in het Haarlemmermeersebos bomen geplant, heggen gesnoeid en is er onkruid gewied. Daarnaast knapten de vrijwilligers een skelterbaan op bij het naburige jeugdhonk en deden ze klusjes in de zorgmanege in de omgeving.

Lees meer over de company soul van ID & T op id-t.com.

We moeten het toch van onze techniek hebben

Op het punt van cameratechniek gaan de technische ontwikkelingen snel. De steeds grotere lichtgevoeligheid van camera-chips in combinatie met de lichtopbrengst van lenzen, maakt nieuwe lichtplannen mogelijk. Dit heeft tot gevolg dat cameraman, gaffer en facilitair bedrijf- de zogenaamde technical golden triangle - grote impact kunnen hebben op de duurzaamheid van je productie. Breng ze met elkaar in gesprek en stimuleer ze om innovatieve oplossingen te vinden.

TIPS TECHNIEK

Bespreek het thema duurzaamheid met de cameracrew. Kunnen zij eens nagaan wat de ontwikkelingen op dit gebied zijn?

BEKIJK OF JE DUURZAAM OPGEWEKTE ENERGIE AF KUNT NEMEN VAN EEN ENERGIELEVERANCIER DIE DAARIN VOORZIET.

Probeer effectief met je generatorgebruik om te gaan. Heb je ze toch nodig, informeer dan naar mogelijkheden voor generatoren op biodiesel of zonne-energie.

‘Dit moet je samen doen, dwars door de hele sector samen optrekken. Niet met elkaar in competitie. En kennis delen, zodat we niet steeds hetzelfde wiel opnieuw uitvinden.’

FRANK HOEVE, BALDR FILM

En er was...
Licht

Betrek je gaffer in de preproductie bij je duurzame plannen. Laat hem een slimmer en goedkoper lichtplan uitdenken, zodat er niet iedere dag een complete lichtbus met aggregaat op diesel op de set hoeft te staan. Denk na over welke lampen je gebruikt en hergebruik je filters. En het meest duurzame licht blijft toch daglicht. Probeer, als de film dat toelaat, zoveel mogelijk overdag te filmen, bij voorkeur in de zomer.

Er hangt gratis een grote HMI in de lucht. Maak zoveel mogelijk gebruik van het daglicht. Dat zorgt voor een enorme besparing op de huur van lampen.

Gebruik reflectieschermen en spiegels op optimaal gebruik te maken van de zon en het bijbehorende daglicht.

Hergebruik je filters en beperk het tapegebruik.

WWW.LIGHTINGDIAGRAMS.COM

Realiseer je dat hoe eerder je de gaffer bij de voorbereiding betrekt, hoe efficiënter het lichtplan wordt. Als gevolg hoeft er weinig apparatuur 'voor de zekerheid' naar de set te worden meegenomen.

Overweeg LED-lampen bij bepaalde shots.

Ben je niet aan het filmen? Doe de lampen uit. De twee minuten die het duurt om ze weer aan te zetten, maken het verschil niet. Het half uur dat ze uitstaan wel.

Ook lichtplannen kun je digitaal maken en opslaan, bijvoorbeeld als JPG. Check bijvoorbeeld www.lightingdiagrams.com.

WAT LED JE?
LED-LAMPEN HEBBEN EEN VEEL HOGER RENDEMENT DAN GEWONE LAMPEN, WAARMEE JE TOT 85 % ENERGIE BESPAART. DAARNAAST GAAN ZE TOT VIJFTIG KEER LANGER MEE EN ZIJN ZE VOLLEDIG TE RECYCLEN. BOVENDIEN ZIJN FILTERS NIET MEER NODIG, OMDAT JE DE KLEURTEMPERATUUR DIGITAAL KUNT REGELEN. INFORMEER EENS BIJ CAMALOT OF HET LICHT OVER DE LED-MOGELIJKHEDEN.

‘Lampen op de zijramen, stekker in de auto en karren maar’

INTERVIEW DAAN DE BOER.
GAFFER VAN O.A. VAN GODS LOS,
CORNEA EN TAL VAN COMMERCIALS

Hoe kun je beter omgaan met licht? Dat is de belangrijkste vraag die Daan de Boer bezighoudt. Volgens hem staat een belichting maken die inhoudelijk bij de sfeer van de scène past voorop: ‘Daarnaast moet het kloppen met het financiële plaatje, wil je de acteurs bewegingsruimte geven en moet het geluidsarm zijn. En dat alles natuurlijk in een rap tempo.’ En daar komt nu dus een nieuwe factor bij: zo duurzaam mogelijk produceren.

VAN TE VOREN PLANNEN

Daan de Boer noemt licht een enorme energieverbruiker en stelt dat dit een onderdeel is waar veel te winnen valt. ‘Maar dat begint al bij opnameleiding en productie. Wanneer je een scène op locatie van te voren goed bespreekt en plant, kun je misschien met minder middelen een beter resultaat boeken.’ En dus is de locatiekeuze van groot belang als het gaat om energie besparen op het lichtdepartement.

KARAKTER VAN DE LAMP

Als het gaat om energie besparen op belichting valt er bij nacht-exterieurs en opnames in de studio het meeste winst te behalen. Want bij dagopnames ben je teveel afhankelijk van de zon, zegt Daan. ‘Bovendien zijn de moderne camera’s zo gevoelig dat lichtopbrengst meestal niet het issue is, maar het karákter van de lamp. Televisiestudio’s gebruiken wel eens 5kW’s met een aangepaste 2kW bulb erin. Dat zouden we ook vaker bij filmopnames kunnen doen. Zo heb je de opbrengst en stroomverbruik van een 2kW met het karakter en lensoppervlak van een 5kW.’

LED: PANELS, FRAMES EN SIGARETTENAANSTEKER-AANSLUITINGEN

De ontwikkelingen op het gebied van LED worden door de belichter op de voet gevolgd. ‘Tot voor kort was de kleurafwijking het voornaamste ‘groene’ aan LED.’ Met andere woorden, daar had je in de filmindustrie niet zoveel aan. Maar de LED-technologie is sterk ontwikkeld. Daan is ervan overtuigd dat je LED nu in veel gevallen prima kunt inzetten: ‘Het spectrum van de LED begint langzamerhand goed genoeg te worden, waardoor dit steeds meer een serieuze optie wordt. Een plakje ham of een model zou ik er nog steeds niet mee uitlichten maar scènes waarbij je iets meer marge hebt wel.’ Daan is geïnteresseerd in de mogelijkheden van LED en experimenteert hier daarom veel mee. Hij vertelt dat veel LED’s nu gebruikt worden als kleine bron, zoals bij een litepanel. De oppervlakte is dan 30 x 30 cm of bij de celeb 30 x 60. Daardoor blijft het een relatief harde bron. Zelf heeft hij veel kleine lampen gemaakt die hij met name gebruikt bij nachtscènes in auto’s, zonder de beschikking over een Low Loader. ‘Dan plak ik ze op de zijramen of op de voorruit, stroom aansluiten op de sigarettenaansteker-aansluiting en karren maar!’

Momenteel onderzoekt hij de mogelijkheden met LED-frames, want wanneer je de lampen door een frame gebruikt maak je het licht zachter. ‘Die bouw ik in Chimera softboxen. Door een medium softbox te gebruiken van 90 x 120 cm krijg je een mooie bron waarmee je kunt lopen. Want zo’n unit loopt ongeveer vier uur op een V-lock batterij.’

PLASMA: NIEUWE LICHTBRON MET EEN AUTHENTIEK KARAKTER

Niet alleen van LED verwacht Daan veel, maar ook van plasma, als het gaat om het duurzamer maken van het productieproces van film: ‘Het karakter van dit licht lijkt meer op de oudere lichtbronnen. Plasma heeft een dubbele lichtopbrengst ten opzichte van LED.’ Ook weet hij dat plasma in de Verenigde Staten nu al gebruikt wordt bij straatverlichting, dus bij het grotere filmlicht zal er op termijn eerder gekozen worden voor plasma dan voor LED, denkt Daan.
En de belichter ziet meer duurzame manieren om het energieverbruik op de set terug te dringen, zoals de lampen uit doen tijdens de lunch en geen generator laten lopen voor alleen de video-assist. ‘Verder het dubbelzijdig printen van callsheets, TL-verlichting in plaats van Spacelights en carpoolen natuurlijk. Of gewoon lekker op de fiets.’

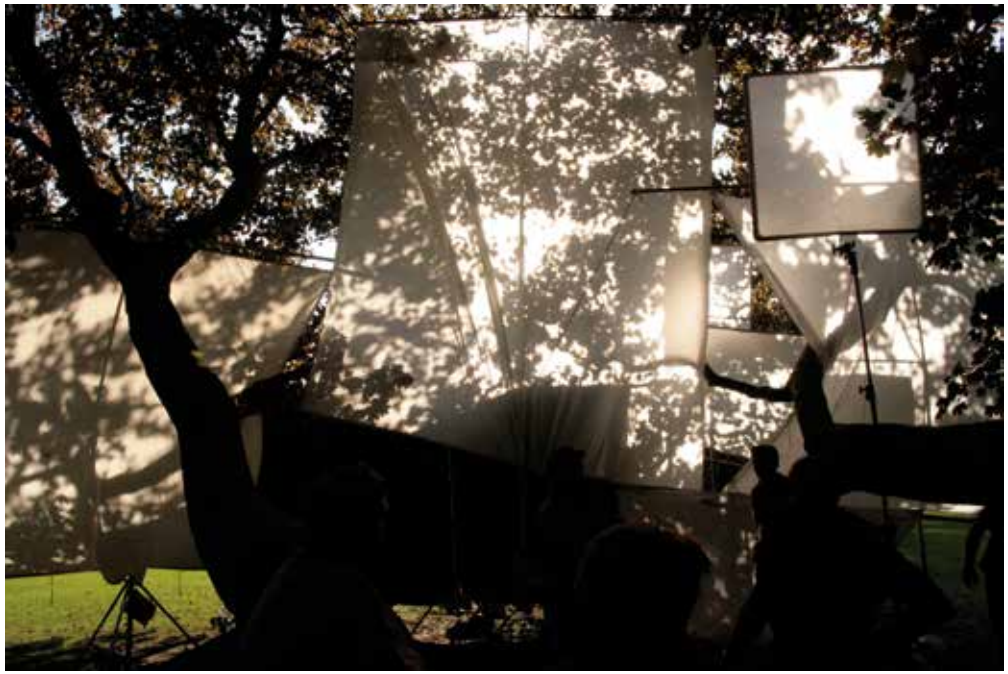

‘Wanneer je een scène op locatie van te voren goed bespreekt en plant, kun je misschien met minder middelen een beter resultaat boeken’

Staat je goed, zo'n groen decor

Bij manieren om je set te verduurzamen kun je denken aan het gebruik van duurzame materialen of materialen die het milieu minder belasten. En het hergebruiken van oude stukken in het bouwen van een set.
Kiezen voor de juiste mensen is hier allesbepalend. Ga het gesprek aan met je head en leveranciers over hoe zij te werk gaan en welke duurzame oplossingen zij kunnen bieden.

TIPS ART DEPART-MENT

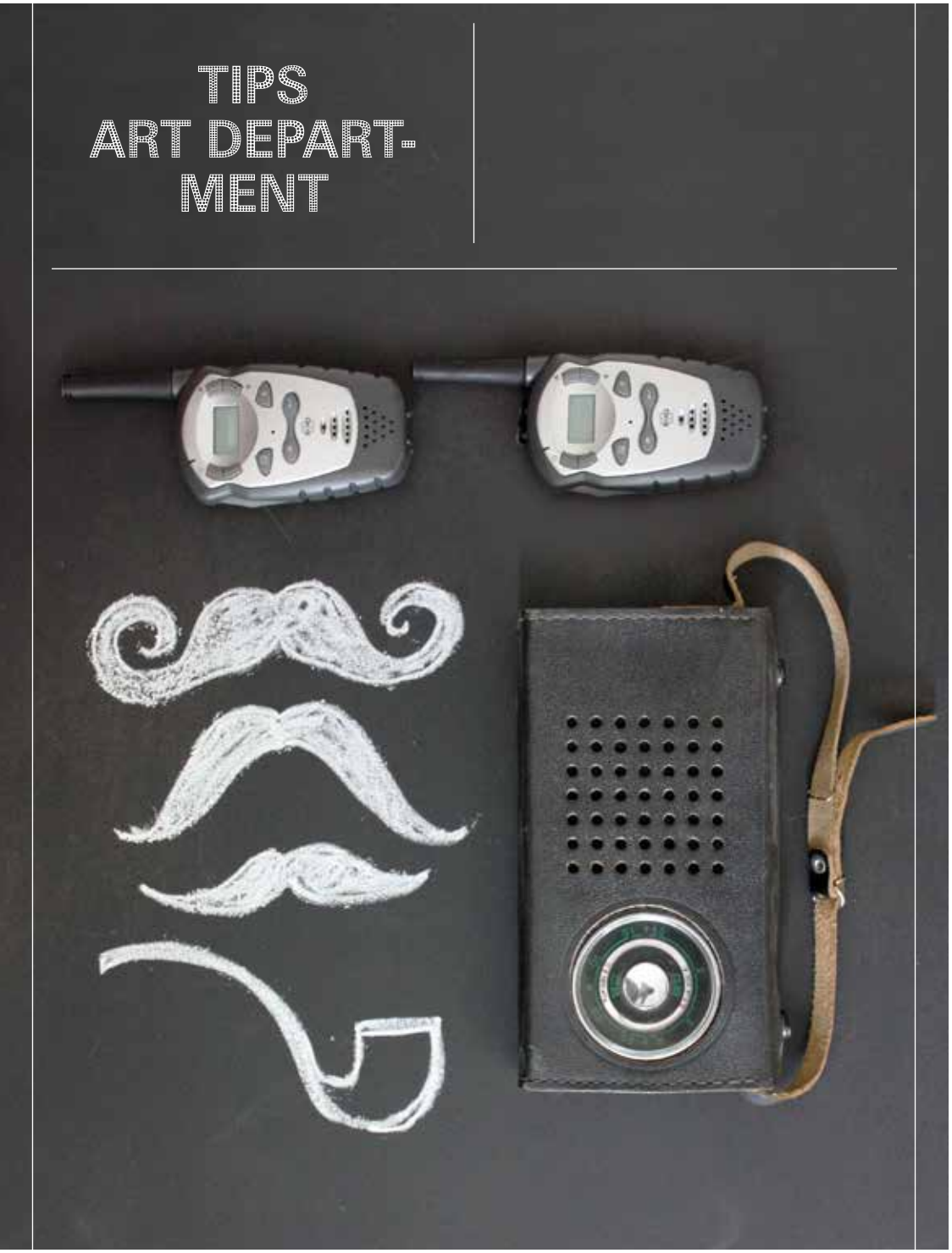

Maak gebruik van bestaande locaties en ruimtes, hergebruik oude decorstukken.
Toch zelf een set bouwen? Gebruik materialen met een milieukeurmerk, zoals FSC-hout en milieuvriendelijke verf en denk aan je afval.

Reduce, Reuse & Recycle de gebruikte rekwisieten of decorstukken.
In de UK kun je daar zelfs al geld mee verdienen: www.scenerysalvage.com.
Of doneer ze aan de kringloopwinkel of scholen, of een ander goed doel.
Jeugdhonken zijn ook erg blij met gebruikt hout. Kunnen ze weer hutten mee bouwen.

ALS JE OP ZOEK BENT NAAR PROPS ZIJN ER DIVERSE FACEBOOKGROEPEN WAAR JE TERECHT KUNT. BIJVOORBEELD ADA (ART DEPARTMENT AMSTERDAM). EN VERGEET SITES ALS MARKTPLAATS NIET.

Vergelijk producten op www.goodguide.com.

Plan je ritjes om spullen op te halen efficiënt en in overleg met productie, om te voorkomen dat er dubbele ritjes gemaakt worden; ook in het art department geldt dat transport een belangrijke vervuiler is.

Voor zover mogelijk, probeer te huren in plaats van te kopen.

Neem een voorbeeld aan Beth Bell's greenproductplacement.com en kies duurzame oplossingen voor je props.

INTERVIEW ROB BOS - ECO-LOGISCH

Amsterdammer Rob Bos is de eigenaar van de ecologische bouwmarkt en webshop Eco-Logisch. Hij levert veel materiaal aan architecten en aannemers, maar ook aan Art Directors en decorbouwers.

GEWOON DOEN

Rob Bos is erg te spreken over mensen die het gewoon doen, die niet te veel kijken naar wat er niet kan. ‘Elektrisch rijden kan niet, want het gaat niet hard genoeg, kan niet genoeg gewicht mee, kan niet in de vrieskou. Onzin. En als het dan niet kan, zien we het dan wel weer.’ Dat is volgens Bos ook de beste manier om de green wave verder te laten uitrollen. Met enthousiaste verhalen én door te laten zien dat het kan. Met die insteek begon Bos in 2007 ook met Eco-Logisch in Amsterdam. Hij is wars van geitenwollen sokken. Geen kleinschalig idealisme, maar een duurzame onderneming op pragmatische wijze groots aanpakken.

KOST DAT EIGENLIJK?

Is decorbouwen niet heel duur als je ecologisch hout en dergelijke gebruikt? ‘Dat valt eigenlijk mee. Kijk, de prijzen van grondstoffen zijn de laatste jaren enorm gestegen. De reguliere producten worden duurder. Dus de prijzen komen steeds meer naast elkaar te liggen. Of het is gelijk, of het zit er tot 5 à 7 % boven.’

POPULIERENTRIPLEX IN PLAATS VAN HARDHOUT

Decorbouwers kunnen bij hem terecht voor allerlei soorten hout, gereedschap en verfmateriaal. Over het algemeen gebruikt het Art Department veel materiaal en het meeste is niet milieuvriendelijk. Bos vertelt: ‘Neem het hout dat meestal wordt gebruikt. Vaak is dat triplex of multiplex. Veel mensen weten niet dat dit gemaakt is van hardhout. Wij verkopen ook triplex en multiplex maar dan van populierenhout. Dat is een stuk beter voor het milieu, want in tegenstelling tot hardhout is populierenhout afkomstig uit Europa, het is FSC-gecertificeerd en het komt uit gebieden met herplanting.’

VOORS EN TEGENS VAN MILIEUVRIENDELIJKE VERF

Verf is weer een ander verhaal. Volgens Rob hangt het erg af van de situatie, of milieuvriendelijke verf beter is of niet. ‘Kijk, in milieuvriendelijke verf zitten geen oplosmiddelen en chemicaliën. Die zijn ooit in verf gegooid omdat het allemaal snel, snel, snel, moest. Snel drogen, snel overschilderbaar. Milieuvriendelijke verf duurt gewoon langer met drogen. Dus nee, dat is niet altijd handiger. Maar daarentegen hebben we gemerkt dat milieuvriendelijke verf tot 30 % beter dekt op sterk gepigmenteerde oppervlakken. Dat komt door de lijnolie die erin zit, die reageert op pigment en dat zorgt voor een betere hechting. Mooi toch, zo’n oud procedé.’

‘Milieuvriendelijk bouwen is niet tot nauwelijks duurder dan regulier bouwen’

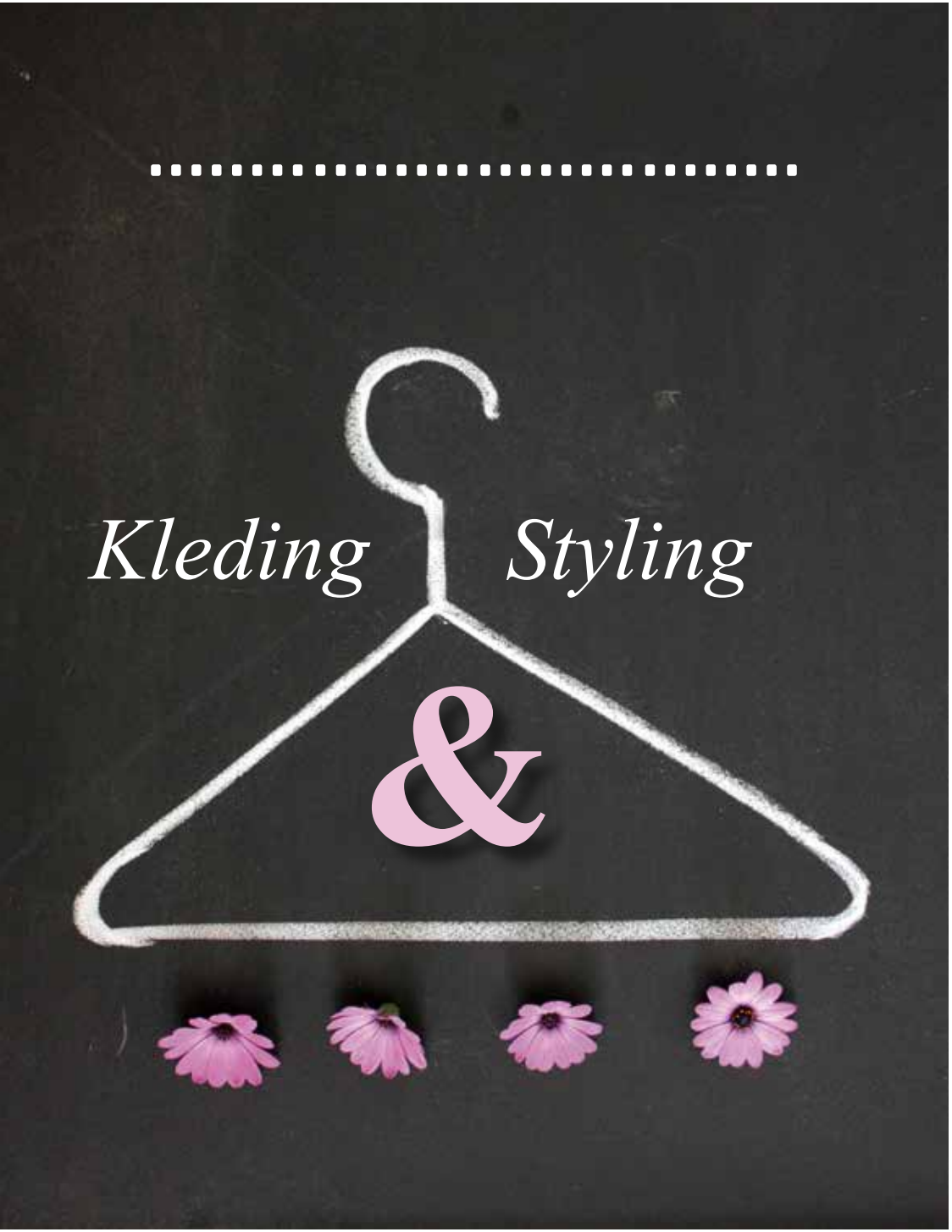

WEAR FAIR WITH FLAIR

Fashion en film gaan hand in hand. Dan hebben we het niet alleen over de jurkenparade tijdens de Oscars, maar ook over de kleding die in de films wordt gedragen, en de invloed die dat heeft op het heersende modebeeld. De filmindustrie kan veel leren van de mode-industrie als het gaat om innovatieve oplossingen met kleding. Denk aan leasejeans, biologisch afbreekbare schoenen en fair trade fashion. En we wachten met smart op het eerste merk filmmake-up dat erin slaagt een goede ecologische variant op de markt te brengen!

KLEDING EN STYLING TIPS

Stem met je stylist af hoe je zo duurzaam mogelijk kunt kleden en daag hem of haar uit zich te verdiepen in de wereld van eco fashion.

- Er bestaan ook ecologische wasmiddelen, zonder fosfor en andere belastende onderdelen.
- Voorkom gebruik van nieuw materiaal gemaakt van petroleum, zoals vinyl en polyester.
- Doneer kleding aan het einde van de productie, of hergebruik het.

Denk na over partijen die interessant zijn voor een samenwerking. Voor sponsoring of product placement. Bijvoorbeeld een eco-kledingmerk of een producent van milieuvriendelijke make-up.

Kings of Indigo, KISS AND TELL, L'Herbe Rouge, TOMS, Wunder-Werk. De lijst met eerlijke en duurzame modelabels is lang en groeit nog elke dag.
Het boek 'Talking dress' bevat een overzicht van eerlijke modelabels.
De winkel Charlie + Mary in Amsterdam verkoopt eerlijke en duurzame mode voor mannen en vrouwen.
Probeer ook eens een 'kledingbieb' zoals LENA in Amsterdam.

Milieuvriendelijke filmmake-up, dat bestaat helaas nog niet. Maar wel kun je ecologische varianten kopen van artikelen zo-als lotion, tissues, remover, wattenschijfjes en wattenstaafjes.

- Productiehuis IJswater Films gebruikte de cosmeticamerken Make-Up Studio en John v. G. Weliswaar niet ecologisch, maar in ieder geval niet op dieren getest.
- Hou lege flesjes nagellak apart: die horen niet in de prullenbak maar bij het Klein Chemisch Afval.

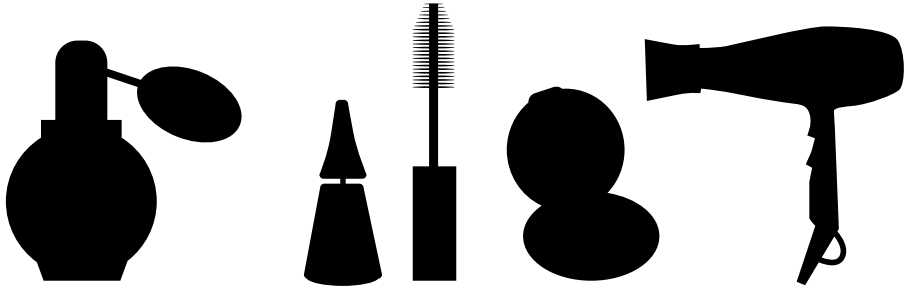

FINALISTEN VAN DE GREEN FILM MAKING COMPETITION 2012 TITIA RIETER EN ANDRÉ BOS WERKTEN VOOR HUN FILM 'GESLAAGD' SAMEN MET DR. HAUSCHKA, PRODUCENT VAN NATUURCOSMETICA. HUN MAKE-UP WERD GEBRUIKT IN DE FILM EN DAT LEVERDE ZE EXTRA PR OP.

Weleda, Aveda, Dr. Hauschka, The Body Shop, Eco Favourites, Scotch Naturals, NVEY, Mádara, VOYA, One Love Organics, Logona, Earth-Line, Absolution. De lijst met milieuvriendelijke make-up is lang en groeit nog elke dag.

Studio JUX: My Nepali Tailor is a Rockstar!

In 2012 won Studio JUX de *Green Fashion Competition*. Jux is het Duits voor lolletje en dat is precies het motto van Studio JUX: Mode moet leuk zijn. Om te hebben, om te dragen, om te ontwerpen en (misschien wel vooral) om te maken. En ook eerlijk en eco.

Bij Studio JUX laten ze zien hoe het ook kan. Ze gebruiken uitsluitend verantwoorde materialen, zoals hennep, gerecycled polyester, bamboo, gerecycled leer en biologisch katoen. En ook de productie en de verpakking is zo energie- en materiaalzuinig mogelijk. De meeste kleding wordt gemaakt in Nepal, waar hun slogan My Nepali Tailor is a Rockstar vandaan komt.

Via een nummer-systeem in de labels kun je zien welke 'rockstar' jouw JUX kledingstuk gemaakt heeft. Kijk op www.studiojux.com/handshake om te zien welke tailors er schuilgaan achter jouw kledingstuk.

OAT Shoes: Sneaker en bos bloemen in één!

OAT Shoes zijn stijlvolle goed zittende gympen met een bonus. Als je ze afgedragen hebt, begraaf je ze. De schoenen zijn biologisch afbreekbaar en in de tong zitten zaadjes die uitgroeien tot een weelderig boeket.
Check www.OATshoes.com voor meer info.

MUD Jeans: Wil je mijn broek leasen?

Geheel in lijn met de filosofie van circulaire economie heeft het jeansmerk Mud Jeans in hun business model het concept 'eigendom' opnieuw vormgegeven. Bij Mud Jeans koop je geen broek, maar je leaset hem voor €5 per maand. Na een jaar lever je de broek weer in. Zodat iemand anders hem weer kan lenen en jij een nieuwe broek kunt uitkiezen. Het hele jaar kun je gebruik maken van de reparatieservice, en als er na een jaar echt niets van is overgebleven, recyclet Mud Jeans de stof om er weer een nieuwe broek van te maken.

We like to move it, move it

Ruim 60% van de carbon footprint van je productie komt door de vervoersbewegingen. Met enkele aanpassingen kun je de CO_2 uitstoot van jouw productie verminderen. Daarbij kun je op twee verschillende manieren verduurzamen:

- *Vervoersmiddelen veranderen: kies voor elektrisch of hybride, OV of de fiets.*
- *Vervoersbewegingen verminderen: door een slimme locatiekeuze en door af te dwingen dat iedereen goed voorbereid op de set komt – zodat de runner niet halverwege de dag op en neer moet voor een vergeten rode jurk.*

Carpoolen valt ook onder deze strategie.

En ook hier staat of valt alles weer met goede communicatie naar de crew.

‘Doorbreken is het kernwoord. Hoe doorbreek je de stugge houding, de ingesleten gewoonte van Nederlandse filmsector? Mensen in deze sector hebben doorgaans geen ruimte in hun drukke bestaan voor uitzoomen en meer reflectie. Hoe krijg je mensen enthousiast genoeg om daar toch mee aan de gang te gaan? Dat is de uitdaging.’

HANS DE WOLF - KEYFILM

TIPS VERVOER

• Maak een goed transportplan zodat je zo efficiënt mogelijk werkt.

• Stimuleer cast en crew om daar waar mogelijk met de fiets te komen. Is het met de fiets te ver? Dan het openbaar vervoer. Kies je locaties er op uit.

• Als mensen met de auto komen, vraag ze dan om te carpoolen. Gebruik hiervoor bijvoorbeeld de app Toogethr.

• Ga je vervoer huren? Overweeg een hybride auto, de meeste verhuurbedrijven hebben ze wel in hun assortiment zitten.

• Elektrisch rijden is natuurlijk helemaal mooi. Kijk voor een huurauto bij The New Motion of E-Rental.

• Als elektrisch rijden niet mogelijk is of onhandig, bedenk dan dat er ook auto’s rondrijden op biodiesel. Dit is eveneens klimaatneutraal en je kunt gewoon 400 of 500 km op een tank rijden.

• En heb je een VIP die vervoerd moet worden om en rond Amsterdam? Dan kun je kiezen voor een elektrische taxi.

• Stimuleer je crew om zelf met duurzame oplossingen te komen en ga in gesprek met je verhuurbedrijf wat zij op dit gebied voor je kunnen betekenen.

• Je zou je crew ook een beloning kunnen bieden als ze met het OV gaan, of carpoolen

• Of bied de crew fietsen aan op locatie

• Op dit moment wordt er veel subsidie verstrekt aan projecten die aantonen dat ze duurzaam rijden bevorderen en toepassen. Meer info? Check www.greenfilmmaking.nl/vervoer.

www.greenfilmmaking.nl/vervoer

DE HELE WERELD ROND? ZONDER VLIEGTUIG?
DAT DAT KAN BEWEES DE BRIT GRAHAM HUGHES. AFGELOPEN VIER JAAR BEZOCHT HUGHES ALLE SOEVEREINE STATEN TER WERELD. PER BOOT, TREIN, OF BUS. EN DAT MET EEN BUDGET VAN € 75 PER WEEK. WIJ ZIJN BENIEUWD HOEVEEL CO_2-UITSTOOT HIJ BESPAARD HEEFT. CHECK ZIJN SITE OP WWW.THEODYSSEYEXPEDITION.COM.

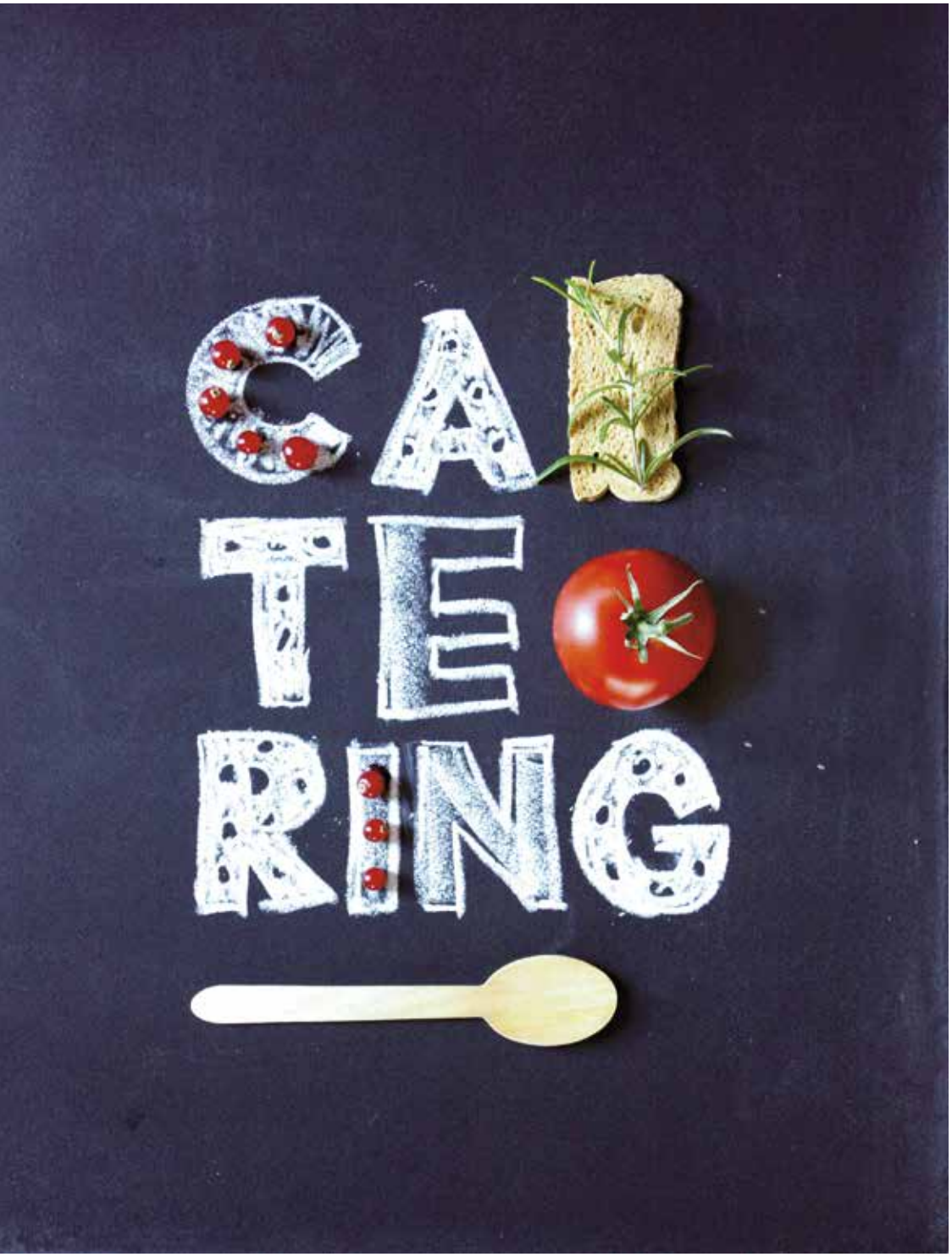

Filmcrews maken lange dagen, werken hard en verwachten dan ook een lekkere, gezonde en voedzame maaltijd. Aan de cateraar de taak om elke dag met een origineel en gevarieerd menu te komen. Een gemiddelde speelfilm bestaat uit twintig tot dertig draaidagen, doorgaans verdeeld over anderhalf tot drie maanden. Dus dat betekent minimaal zestig verschillende maaltijden voor een cast en crew bestaande uit zo'n dertig tot veertig man. Dat vergt een superstrakke planning en veel creativiteit.

Wat de meest duurzame keuze is, is niet altijd eenvoudig. Maar als je je bewust bent van keurmerken, de herkomst van voedsel en weet wat in welk seizoen groeit, kom je al een heel eind. Door slim te kiezen heb je direct invloed op de vermindering van CO_2-uitstoot, afval en transportkilometers, ontbossing en afbraak van het ecosysteem en bevorder je eerlijke arbeidsomstandigheden. En de bonus voor jou? Een smaakexplosie op je bord!

TIPS VOOR DE ECO-CATERAAR

• *Gebruik seizoensproducten. Smaakvoller, goedkoper én milieuvriendelijker.*

• Kook je op locatie? Zoek van tevoren uit of er een boer in de buurt is met een landwinkel of een andere lokale (biologische) leverancier.

• Let op keurmerken zoals het viskeurmerk MSC, Fair Trade, Beter Leven en EKO.
• Voer een vleesloze dag in, zie ook meatlessmonday.com.
• Snij zelf je groenten en je vlees. Voorgesneden producten besparen iets meer tijd maar zijn duurder, leveren meer verpakkingsmateriaal op en de kwaliteit is vaak minder goed.

• Plastic flesjes water zijn uit den boze. Afval, transportkilometers, CO_2-uitstoot, where to begin? Kraanwater is veel goedkoper en beter voor het milieu.

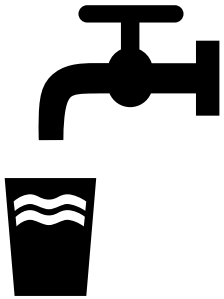

• Afval scheiden. Papier, plastic, glas, GFT, alles gaat in een aparte bak. En maak verpakkingen zo plat mogelijk, dan kan er meer afval in een vuilniszak.
• Gebruik geen wegwerpservies, maar (tweedehands) servies dat kan worden afgewassen.
• Toch wegwerp? Kies dan voor recyclebare bekertjes, bordjes en houten bestek. Bijvoorbeeld van biofutura.nl.
• Gebruik biologisch afbreekbare afwasmiddel en schoonmaakmiddelen.
• Last but not least: Informeer de crew! Vertel ze over jouw visie en keuzes.

• Voedsel over? Maak doggybags voor de cast en crew. Vooral (hartige) taarten en dergelijke kunnen prima nog even bewaard worden.
• Of gebruik je overgebleven voedsel in een volgende maaltijd, maar gooi nooit iets weg.

• *Geef afgepaste porties aan de eters. Mensen hebben de neiging om teveel op te scheppen met als resultaat dat een deel van het eten in de prullenbak belandt. Voor een tweede portie komen mag natuurlijk altijd.*

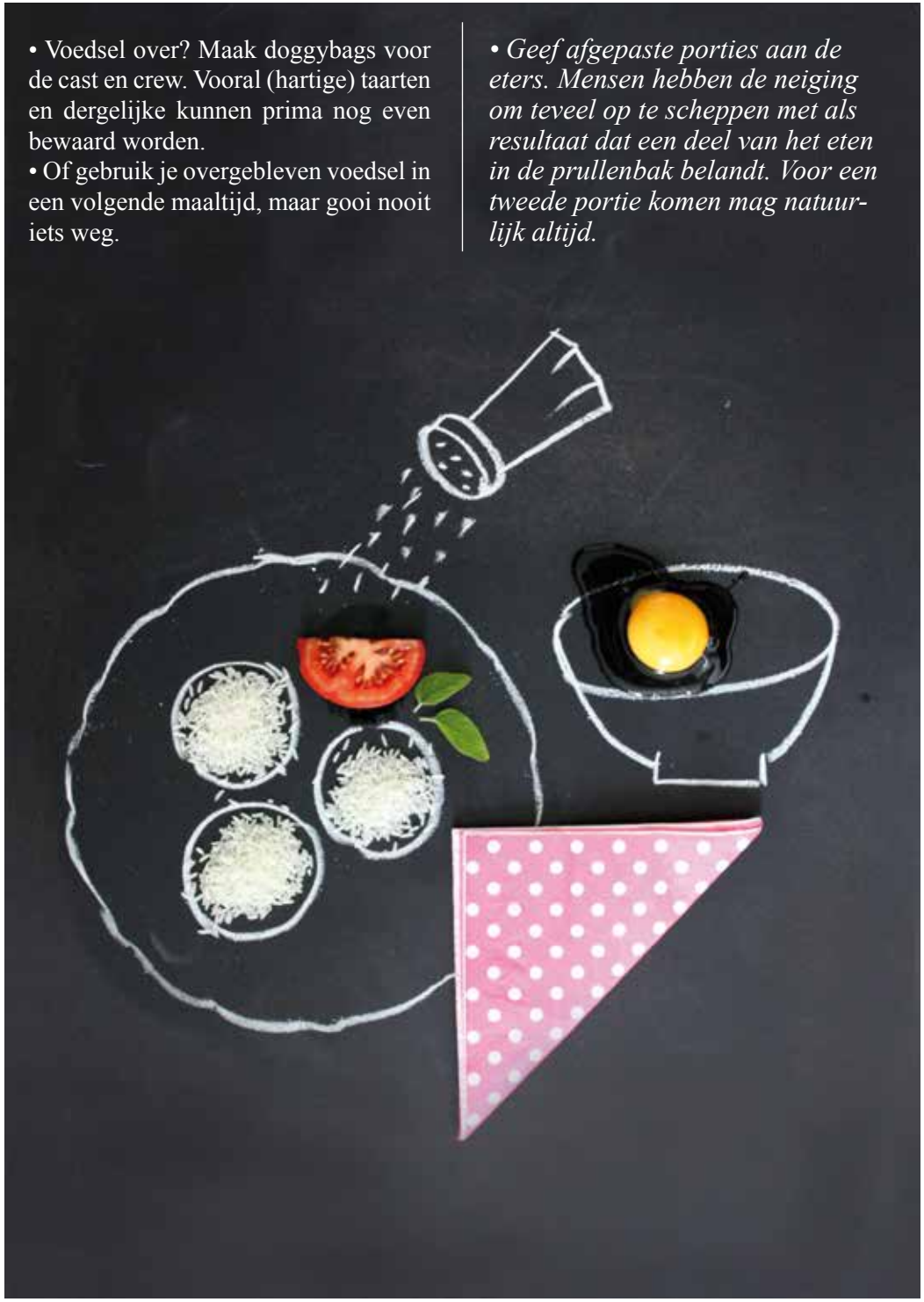

FilmTips

Eten hoort bij het filmen, maar er zijn ook veel films óver eten en duurzaamheid. Check deze films voor inspiratie.

We feed the World (2005)
How many people can live on planet Earth? (2009)
Dive! (2010)
Cowspiracy (2014)
More than Honey (2012)

Meer op het jaarlijkse
www.foodfilmfestival.nl

Handige apps voor als je inkopen gaat doen.

- Groente en fruitkalender (iPhone en Android). Door groente en fruit van het seizoen te kopen bespaar je geld én foodmiles.
- Weggooitest (alleen voor iPhone). Hoeveel kilo's (en euro's) gooi jij elk jaar weg?
- VISwijzer (iPhone en Android) Welke vis is oké om op te eten en welke laten we lekker zwemmen?

Wist je dat...

...eén koe jaarlijks net zoveel broeikasgassen uitstoot als twee Opels, een Mercedes, een Volvo 240 en een Smart? 4,5 auto dus, oftewel een totale rit van 70.000 km.

...de veehouderij wereldwijd voor 18% bijdraagt aan de uitstoot van broeikasgassen (CO_2, methaan en lachgas)? Dat is net zoveel als de transportsector.

...de 450 miljoen dieren die in Nederland worden gehouden voor de voedselindustrie 70 miljard kilo mest produceren? Deze mest - met stikstof, ammoniak en fosfaat - verzuurt het Nederlandse landschap en zorgt ervoor dat planten- en insectensoorten verdwijnen.

...door een jaar lang wekelijks één dag minder vlees te eten je ook veel water bespaart? Zo vereist de productie van een kilo rundvlees in totaal 15.000 liter. Door een jaar lang één keer per week je biefstukje te laten staan bespaar je dus 97.500 liter water!

...met het water dat verbruikt wordt voor de Nederlandse rundvleesconsumptie, een derde van de hele wereldbevolking een jaar lang in haar drinkwaterbehoefte kan worden voorzien?

WAT ZIJN FOODMILES?
HET AANTAL KILOMETERS DAT EEN PRODUCT MOET AFLEGGEN VOORDAT HET BIJ JOU OP JE BORD LIGT. BANANEN EN VICTORIABAARS HEBBEN MEER FOODMILES DAN BOSPEEN EN NOORDZEESCHELVIS. HET DOEL IS NATUURLIJK OM HET AANTAL FOODMILES ZO LAAG MOGELIJK TE HOUDEN.

INTERVIEW ESTHER AKKERHUIS -
SPEK & BONEN

Op de set van Vingers, de KORT! filmproductie van Habbekrats, verzorgt Esther Akkerhuis van Spek & Bonen de catering. De Rotterdamse wil zo duurzaam en biologisch mogelijk koken. 'Ik probeer alles biologisch in te kopen, zoals vlees, zuivel en koffie.'

DE REGELS VAN SPEK & BONEN

Esther hanteert een aantal vuistregels om zo duurzaam mogelijk te koken en de bijdrage aan de afvalberg te verkleinen. Naast koken met biologische producten is afval scheiden daar één van. 'Ik denk dat de meeste cateraars dat niet doen. Vooral niet aan het einde van de dag. Ik heb er ook niet altijd zin in, maar ik kan het niet over m'n hart verkrijgen om dat niet te doen.'

Slim inkopen is ook zoiets. Volgens Esther kun je beter 'nee' verkopen en iemand wijzen op wat je nog wel hebt, dan heel veel neerzetten, met als gevolg dat je heel veel weg moet gooien. Bij Spek & Bonen rekenen ze de inkoop van tevoren helemaal uit. Eten dat overblijft gaat in een soep, of in de salade. Kwestie van creatief zijn.

Verder snijden Esther en consorten alles zelf, in plaats van producten voorgesneden te laten bezorgen. Ze hebben zonnepanelen voor energie en water, recyclebare koffiebekertjes en ze zijn zuinig met het gebruik van water. 'Je gewoon bewust zijn van dingen, daar gaat het eigenlijk om.'

En anderen er bewust van maken, van wat ze eten en drinken. Esther en haar collega's staan achter de tafel om op te scheppen en melden altijd dat ze met biologische producten hebben gekookt. Dit zo duidelijk communiceren is ook een goede manier om je te onderscheiden.

SRV-MAN IN ZEELAND

En soms gaan dingen anders dan je wil. Esther herinnert zich een productie in Zeeland die ze caterde. Een scène werd omgegooid waardoor er in plaats van 80 figuranten ineens 105 figuranten op kwamen dagen! Alle inkopen waren al gedaan, en nu moesten ze hals over kop naar de plaatselijke SRV-man om daar de voorraden aan te vullen. 'En die had geen biologische producten, omdat niemand in de omgeving daarin geïnteresseerd was. Maar ja, mensen moeten toch eten. Gelukkig komt dit soort dingen niet vaak voor.'

ENTHOUSIASTE REACTIES

Spek & Bonen bouwt haar eco-principes steeds verder uit: 'Sinds de laatste twee films kook ik elke week één keer vegetarisch, een meatless monday of een veggie friday. Dit overleg ik wel eerst met de producent, die het weer met de regie overlegt. Tot nu toe zijn de mensen enthousiast.'

'Eén keer per week een Meatless Monday of Veggie Friday'

Coördineren en bruggen bouwen

Na de preproductie, waarin alle 'groene' doelen zijn geformuleerd en duurzame oplossingen in werking zijn gezet, wacht de producent een andere taak. Nu is het zaak de crew te blijven motiveren tijdens het proces. Laat de verschillende departementen zien hoe je hun suggesties hebt verwerkt. En herinner je crewleden eraan dat ze meewerken aan een unieke productie, waarin ze kennis op doen die ze mee kunnen nemen naar een volgende set. Als leider van dit veranderingsproces fungeer je als schakel tussen de verschillende departementen en coördineer je wanneer er overlap ontstaat. Bijvoorbeeld bij de samenwerking met facilitaire bedrijven of vervoersschema's. Op die manier blijft duurzaam produceren een levendig traject dat continu van nieuwe input wordt voorzien.

Tip: stel op de set iemand aan, een duurzaamheidsmanager, die de verantwoordelijkheid draagt voor een duurzame manier van werken en die erop toeziet dat de gestelde doelen worden nagestreefd.

Via je callsheet kun je de crew hier goed van op de hoogte houden. Geef elke dag een update over de stand van zaken en af en toe een 'groene tip'.

Op al deze gebieden kun je samen met je team concrete haalbare doelen stellen, die je meetbaar maakt. Stel een plan op hoe je die doelen kunt halen en evalueer ze tussentijds. Een doel zou kunnen zijn: verminder je papiergebruik met 75% binnen een periode van 2 maanden.

Verder kun je het onderscheid maken tussen doelen voor de korte en de lange termijn. Bij lange termijndoelen kun je denken aan het willen opbouwen van duurzame relaties met leveranciers, het gesprek aangaan met partners hoe ook zij duurzamer kunnen gaan werken of hoe je met meerdere filmmakers een 'groene' investering kunt doen.

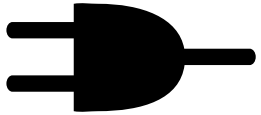

FORMULEER SAMEN MET JE TEAM CONCRETE HAALBARE DOELEN, DIE JE MEETBAAR MAAKT. (BIJ DE PREPRODUCTIE TIPS, LEES JE OP WELKE ONDERDELEN JE BIJVOORBEELD KUNT VERDUURZAMEN)

Hoe pakten je voorgangers dat aan?

Daniël Aiss van ALP , deelnemer aan de Green Film Making Competition 2013, heeft vooraf aan zijn productie een groene borrel georganiseerd waar hij zijn crewleden vroeg mee te denken over nieuwe oplossingen. Deelname was vrijwillig. Hij merkte op de draaidagen dat deze borrel de betrokkenheid van de crew vergrootte en dat iedereen enthousiast nadacht over oplossingen en ideeën.

Deelnemer IJswater Film stelde een duurzaamheidsmanager aan, die crewleden van de korte film 'Sync' kon interviewen over hun werkwijze. Informatie uit deze gesprekken werd weer verwerkt in aanbevelingen voor toekomstige werkwijzen.

TIPS PRODUCTIE

DE BELANGRIJKSTE TIPS VOOR JE DE PRODUCTIE IN GAAT:

Duurzaamheid is niet iets wat tijdelijk is, het is een doorlopende innovatie op je werkwijze. Dit vergt leiderschap van een producent. Door vanuit een visie samen te werken, informatie uit te wisselen en elkaar te inspireren, zorg je ervoor dat die ontwikkeling gaande blijft.

In dit proces is het van belang dat je je crew binnenboord houdt en mee laat denken over de duurzame doelen die jullie gesteld hebben. Geef regelmatig een update over de stand van zaken, bijvoorbeeld via je callsheets.

Elk nadeel heb z'n voordeel. Nederlandse filmmakers zijn sowieso innovatief omdat departementen het doorgaans al met weinig geld moeten doen. Dus benut die creativiteit ten volste voor de goede zaak, en stimuleer elk departement om boven zichzelf uit te stijgen.

TIP VOOR DE REGIE
EEN EFFICIËNTE MANIER OM DE CONTINUÏTEIT ZONDER PAPIERGEBRUIK TE WAARBORGEN IS DE APP 'SCRIPT SUPERVISOR VOOR I-PAD' (VOOR O.A. TIMING EN SLATE-NUMMERING).

‘Iedereen erbij betrekken schept een positieve sfeer’

INTERVIEW DANIËL AISS - ALP

‘We vinden het belangrijk om alle crewleden te betrekken bij het maken van een zo duurzaam mogelijke film’, aldus producent Daniël Aiss van ALP.

De KORT!-productie van ALP heet ‘Stand-by Me’. Samen met de heads van de verschillende departementen vond Aiss diverse onderdelen waarop verduurzaamd kon worden. Zo was de catering biologisch, er werd gefietst en gecarpoold, zoveel mogelijk met natuurlijk licht gefilmd en het team gebruikte stroom van een nabijgelegen huis, waardoor er geen dieselaggregaat gebruikt hoefde te worden.

GROENE BORREL

ALP organiseerde een groene borrel, waarbij alle crewleden werden uitgenodigd om mee te denken over hoe ze konden bijdragen aan een zo groen mogelijke film. Volgens Aiss was de sfeer mede hierdoor erg positief en bleef iedereen oog houden voor waar ze mee bezig waren. ‘Iedereen heeft de keuze gekregen om mee te denken. Daardoor merkten we dat men zich continu bewust was van de duurzaamheid van onze film.’

ECO-KATOEN EN TWEEDE-HANDS KLEDING

Maxa van Panhuis verzorgde de kleding voor ‘Stand-by Me’. ‘Ik maak sowieso graag gebruik van tweedehands kleding. Dus voor deze film hoefde kleding niet opnieuw geproduceerd te worden. ’Van Panhuis vindt het een goede ontwikkeling dat er steeds meer merken komen die kleding van biologisch katoen verkopen. ‘Als ik de keuze heb tussen twee broeken, en de ene is van bio-katoen en de ander niet, kies ik de broek van bio-katoen.’

DE TRIAS ENERGETICA VAN ALP

Daniël Aiss deelt het verduurzamen van een filmproductie op in een driestappenplan, de Trias Energetica. ‘Het begint met efficiency. Vervolgens zorg je ervoor dat alles wat je verbruikt zo duurzaam mogelijk is. En daarna compenseer je je CO_2-uitstoot.’ ALP heeft dit laatste gedaan door bomen aan te planten in een privétuin tussen Amsterdam en Haarlem. Een mooi blijvend aandenken aan dit bijzondere filmproject.

WANT WE WAREN NOG NIET KLAAR..

De grootste ontwikkeling in de filmindustrie wereldwijd is natuurlijk de digitale revolutie. Sinds de komst van High Definition zijn de filmlaboratoria praktisch verdwenen. Dit heeft grote invloed op de workflow van het hele productieproces. En daarnaast heeft het als gevolg dat er meer taken liggen bij de postproductie. De gevolgen die dat heeft voor het energieverbruik zijn nadelig, zowel voor het budget als voor het milieu. Het duurzame voordeel van digitaal filmen is dat je een vervuilend en kostbaar ontwikkelproces voorkomt. De digitale ontwikkelingen

volgen elkaar in rap tempo op en de toekomst zal nog meer mogelijkheden bieden die de keuze voor bijvoorbeeld filmen op locatie vs. filmen voor een green screen kunnen beïnvloeden. Toch blijven we kritisch. Dit proces is nog zo in beweging dat niemand op dit moment weet naar welke kant de duurzaamheidsmeter uiteindelijk uitslaat. Het energieverbruik van de servers waarvan door het digitale werken gebruik wordt gemaakt, zal toenemen. Het kan dus zijn dat dit digitale werken op den duur minder groen blijkt dan filmen op celloloid.

‘Je kan het alleen bereiken wanneer iedereen samenwerkt. Omdat het zo’n grote industrie is, met zo veel mensen en bedrijven, is het lastig om iedereen bij elkaar te krijgen. Mijn rol hierin is om het bewustzijn over te brengen naar de leveranciers en crew’.

QUOTE PHILIP HARTHOORN, HABBEKRATS

TIPS POST PRODUCTIE

Energiebesparing is de grootste slag die je in de postproductie kunt maken. Informeer naar werklocaties met zonnepanelen of groene stroom om je film te voltooien.

- Bespreek al bij de ontwikkeling van het scenario wat mogelijk is qua visual effects. World building is hierin de nieuwste trend.

- Stuur alle bestanden digitaal, bijvoorbeeld via WeTransfer.com. Scheelt ook verzendkosten. Postproductiebedrijf Filmmore ontwikkelde een app om het hele proces te stroomlijnen: check de app store voor de ‘filmmore dailies app’.

- Zorg ervoor dat je spullen in de editing ook wel eens uit staan.

- En belangrijk: evalueer je groene doelstellingen. Wat heb je bespaard aan CO_2? Hoe verliep het filmproces en heeft de crew dat als efficiënter ervaren?

JE BEVINDT JE IN GOED GEZELSCHAP.

JAMES CAMERON, REGISSEUR VAN ONDER ANDERE ‘AVATAR’, BOUWDE MET ZIJN VERDIENDE GELD DE SUN CITY STUDIO’S. DEZE STUDIO IS ZELFVOORZIENEND EN WEKT MET ZONNEPANELEN ZIJN EIGEN ENERGIE OP.

FILMEN OP LOCATIE: IN EEN BUS OP WATERSTOF

INTERVIEW GABRIEL BAUER

Gabriel Bauer regisseerde 'Flirt', één van de finalefilms van de *Green Film Making Competition* 2012. De keuze van de locatie was opvallend en toch zeer duurzaam: De film is geschoten in een stadsbus van de GVB die op waterstof rijdt. Maar Gabriel en zijn crew vonden nog meer manieren om hun film mee te verduurzamen.

Zo huurden ze elektrische auto's, zorgden ze ervoor dat de crew carpoolde of met de fiets kwam, de catering was biologisch (via Spek en Bonen) en ze hadden een sponsordeal met OAT Shoes, de eerste en enige composteerbare schoen (zie p. 64). Voor de belichting is alleen natuurlijk licht gebruikt, met behulp van reflectieschermen en spiegels. De meeste mensen waren erg enthousiast. Uiteraard waren er ook een paar mensen die aanvankelijk sceptisch reageerden. Maar Bauer denkt dat het wel goed is om 'pro-greeners' en 'no-greeners' bij elkaar in een team te hebben. Dat houdt elkaar scherp.

DE GROENE BOCHT

Voor de post-productie had Gabriel een bijzondere plek gevonden om 'Flirt' af te ronden: De duurzame vergader- en kantoorruimte De Groene Bocht, midden in de Amsterdamse grachtengordel. Duurzame ideeënplatform De Gezonde Stad, die daar kantoor houdt, bleek bereid om Bauer tijdelijk een werkplek te bieden. De twee locaties van De Groene Bocht hebben LED-verlichting, een brandstofcel (de BlueGen®) en een systeem om de energie mee te monitoren. Omdat de post-productie voornamelijk met behulp van computers gebeurt, is energiebesparing en gebruik van groene energie de meest voor de hand liggende duurzame ingreep in deze fase.

'Pro-greeners en no-greeners in één team houden elkaar scherp'

IT'S A WRAP, PEOPLE!

De speech
De wrap party is het uitgelezen moment om te laten zien wat jullie duurzaamheidsstrategie voor resultaten heeft gehad. Hebben jullie je groene doelstellingen gehaald? Op welke manier heeft deze nieuwe manier van werken het proces nog meer beïnvloed?

TIP: OP HET LAATSTE CALLSHEET KUN JE ALVAST WAT FACTS AND FIGURES DELEN.

Zet het bier en de champagne koud en gooi de bio bitterballen in het vet. Want je hebt niet alleen een fantastische film gemaakt, maar je hebt die ook zo duurzaam mogelijk geproduceerd. En daar mag op gedronken worden!

De Nieuwe Band is een groothandel voor biologische levensmiddelen. Dus hier slaag je sowieso in je queeste naar eco-chips met eco-dip. www.denieuweband.nl.

DE BORREL TAFEL

Niet alle genotsmiddelen zijn even prettig voor mens en milieu. Dus als je je natural high met een goed gevoel wilt voortzetten richting tipsy bevelen wij deze dranken (en happen) aan.

Geen feest compleet zonder bitterbal. Maar wacht, in een bitterbal zit vlees afkomstig uit de bio-industrie. Maar niet doen dan? Tuurlijk wel, maar kies voor de ballen van de Vegetarische Slager. www.devegetarischeslager.nl.

Het Ur-bier van Gulpener is gemaakt van biologische hop, tarwe, graan en spelt. Je kunt kiezen uit Ur-Pilsner, Ur-Weizen en Ur-Amber. Proost! Kijk op www.opdetoekomst.nl voor meer informatie.

Liever een wijntje? VLECK heeft een ruim assortiment met heerlijke wijnen, rechtstreeks geïmporteerd uit Frankrijk. Zonder gebruik van kunstmest en bestrijdingsmiddelen, geen toevoeging van zwavel, en mét maximale smaak! Check Vleck op hun webstek www.vleck.nl.

Ga je voor een non-alcoholische wrapparty? Bionade was wereldwijd de eerste biologisch geproduceerde frisdrank. Kijk op www.bionade.eu voor hun fruitige aanbod. De frisdranken van Thomas Henry zijn een pure smaaksensatie en de flesjes zien er supergoed uit! Verlekker je vast op www.thomas-henry.nl. (uiteraard zijn deze frisdranken ook een opperbeste basis voor fijne cocktails…)

Hoe later de avond,
hoe schoner het volk.
Met een organic grain
wodka van Rutte sluit
je de avond in stijl af.
www.ruttespirits.com.

The day after…

Reflecteer op het proces. Denk na over wat er goed werkte en niet. Formuleer voor jezelf wat je de volgende keer anders wil doen.

En daarnaast zit je nu met een hele berg gebruikte kleding en props. Verkoop ze! Goed voor het budget, goed voor de promotie wanneer je dat handig inzet en goed als duurzaam teken aan de wand, want zo sluit je de film ook duurzaam af.

DE TOEKOMST VAN DE NEDERLANDSE FILMWERELD IS GROEN

INTERVIEW MARINA BLOK (NTR) EN DOREEN BOONEKAMP (FILMFONDS)

Een eyeopener. Zo ervoer Marina Blok het toen ze hoorde over het implementeren van duurzaamheid in de filmindustrie.

‘Mensen hadden dat nog nooit eerder bedacht. Het leefde gewoon niet. Maar het kan dus wel. In film. Bij de televisie. In het theater.’ Blok, hoofd Drama bij de NTR, vertelt dat ze in de betrokkenheid van de NTR met het Green Film Making Project vooral veel gedrevenheid en enthousiasme bij de deelnemers zag. ‘Ik denk omdat deze groep filmmakers, deelnemers aan KORT!, hier goed mee uit de voeten kan. Ze zullen bij een korte film misschien eerder op zoek gaan naar vernieuwing, het verkennen van de grenzen in vorm en inhoud, dan bij het maken van een lange film.’ Het viel haar ook op dat de deelnemers open stonden voor elkaars ervaringen. ‘De filosofie van sharing. Men heeft bewondering voor elkaar. Iedereen is een pionier dus er heerste een gevoel van ‘wat kunnen we voor elkaar betekenen?’

Het Nederlands Filmfonds is, samen met de NTR, partner van het *Green Film Making Project* in het KORT!-programma. Directeur Doreen Boonekamp ziet hoe de Nederlandse filmindustrie zich steeds verder openstelt voor duurzaam produceren: ‘De sector ziet meer en meer het belang en de voordelen van het zo duurzaam mogelijk produceren van films. Green filmmaking is echt geland in het hart van de filmsector en voor deze ontwikkeling zullen we ons blijven inzetten.’

De inzet van het Filmfonds vertaalt zich heel concreet door ruimte te creëren voor een Sustainability Manager. In contact met het Green Film Making Project en de filmsector merkte het Filmfonds dat er behoefte was aan praktische ondersteuning op het gebied van duurzaam produceren. Om dit vorm te geven lanceert het Filmfonds in het najaar van 2014 een pilot voor de duur van twee jaar. De Sustainability Manager adviseert productieteams die een realiseringsbijdrage hebben gekregen over duurzame productiemogelijkheden. Maar ook buiten de set is de Sustainability Manager zichtbaar. Diegene fungeert namelijk als aanjager van green filmmaking, onder meer in contact met facilitaire bedrijven. Het uiteindelijke doel is dan ook om een werkwijze te stimuleren die leidt tot het structureel verduurzamen van de gehele filmsector.

Marina Blok hoopt dat de groene golf zal overslaan op haar eigen medium, televisie. ‘Want ook daar wordt nog veel verspild. Je hebt natuurlijk wel programma’s die zich bezig houden met duurzaamheid maar of die zelf milieubewust zijn, dat weet ik niet. Belangrijk is dat duurzaam produceren geen verplichting is. Maar wel een must.’

INTERNATIONALE RELEASE

GREEN FILMMAKING
IN HET BUITENLAND

Green Film Making is hot in een groot aantal buitenlandse filmindustrieën. Online kun je veel vinden, (zoekwoord green filmmaking) waaronder (uitgebreide) handboeken en carbon calculators. Hier een overzicht van wat er op internationaal gebied gebeurt qua verduurzaming van de filmindustrie.

HOLLYWOOD

In Hollywood is sinds 2006 elke zichzelf respecterende studio met een 'groen' departement aan de slag gegaan. Zie bijvoorbeeld Warner's 'Corporate Social Responsability Strategy' op wbcitizenship.com/sustainability. De Producers Guild of America heeft er zelfs een speciale afdeling voor: PGA Green.
Eén van de leading ladies is Emellie O'Brien. Ze is onder andere verantwoordelijk voor de verduurzaming van blockbusters *Noah* en *The Amazing Spider-Man 2*. Op basis van haar ervaringen schreef ze het van harte aan te raden rapport *Going Green & Saving Green*, met daarin een overzicht van kostenbesparingen die ze realiseerde door te verduurzamen.

UK

In Groot-Brittannië ontwikkelde EcoAge, Colin Firth's duurzaam adviesburo, de British Standard 8909, de nieuwe Britse standaard voor het maken van een duurzame film. In deze richtlijn komt elk aspect van film produceren aan bod. The British Film Institute heeft zich achter deze standaard geschaard. Tegelijkertijd bundelt de BBC z'n duurzame krachten met de BAFTA. Samen verzorgen ze de calculator Albert en de website mediagreenhouse.co.uk. Deze site en de daarbij horende nieuwsbrief zijn absolute aanraders, vol tips en best practises.

DUITSLAND

Ook in de Duitse filmindustrie gebeurt veel. Enkele Duitse regionale fondsen experimenteren met duurzame eisen gekoppeld aan financiering. Momenteel wordt daarvoor onder andere gewerkt aan een Grüner Drehpass. Ook de commercialwereld is in beweging. Grote corporate klanten verlangen bij pitches ook dat er duurzame strategieën gepresenteerd worden vanwege hun eigen CSR-policy.

FRANKRIJK

In Frankrijk wordt de weg voor duurzamer werken geplaveid door het initiatief Ecoprod, waar onder andere een grote speler als TF1 zich aan gecommitteerd heeft. Op de site www.ecoprod.com kun je de Franse carbon calculator invullen en vind je tips en tricks. Het regionale filmfonds van de regio Provence – Alpes – Cote d'Azur eist een duurzame strategie, en biedt consultancy, een toolkit met calculator en *on set* monitoring.

BELGIË

In België heeft het Vlaams Audiovisueel Fonds een grote stap gezet met een duurzaam handboek. Elke film die realiseringsbijdrage krijgt, wordt gevraagd duurzaam te produceren. Een ecoconsultant adviseert, en ontwikkelt waar nodig handige tools om cost benefits te berekenen. Op www.vaf.be/e-mission kun je ze vinden.

EN VERDER IN EUROPA

Achter de schermen wordt op Europees niveau overlegd over duurzame eisen aan alle financiering. Ook komen in organisaties als bijvoorbeeld de European Broadcasting Union duurzame overlegteams bij elkaar.

Het gaat natuurlijk niet alleen om de inhoud, maar ook om de vorm. How to Green Your Film Production (so far) heeft gekozen voor een vorm mét inhoud. Bij de productie van deze gids is samengewerkt met partijen die duurzame ontwikkelingen toepassen in hun productiemethoden en bedrijfsvoering.

DRUKKERIJ

Drukkerij Wedding Proson uit Harderwijk verzorgde het drukwerk. Zij produceren CO_2-neutraal en nemen deel aan het duurzaamheidsprogramma van brancheorganisatie KVGO. Zo compenseert de drukkerij de CO_2-uitstoot door bij te dragen aan de herplanting van bossen in Zuid-Amerika. Maar er zijn meer manieren waarop de drukkerij bijdraagt aan een betere wereld, vertelt directeur Carin Wormsbecher: ‘Simpelweg doordat we het licht in de kantine niet laten branden. En onze distributie zo efficiënt mogelijk inrichten, waardoor we geen ritje teveel rijden.’ Eerlijkheid, transparantie en respect, dat zijn de waarden die Wormsbecher wil uitdragen met haar bedrijf. Daarom houdt de organisatie zich bezig met Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO), ook door mensen in dienst te nemen die een afstand tot de arbeidsmarkt hebben.
www.drukkerijwedding.nl

www.ecofont.com

LETTERTYPE

Naast het vertrouwde Times New Roman hebben we voor deze gids ook gebruik gemaakt van het lettertype Ecofont. Kort gezegd is Ecofont een techniek om inkt te besparen door kleine gaatjes te maken in de letters. In 2009 ontwikkelde Alexander Kraaij het idee van Ecofont: ‘Het doel was om te kijken hoe je op inkt kunt besparen, zonder dat dit te zien zou zijn. Bedrijven die de techniek gebruiken, besparen gemiddeld 28 % op hun inkt. En als ze de slimme printbesparende software gebruiken die we aanbieden loopt dat op tot 50 %.’ Mediabedrijven in binnen- en buitenland gebruiken Ecofont veelvuldig, zoals WPG Uitgevers en de Braziliaanse krant Diário do Comércio. De laatstgenoemde drukt zelfs de eerste letter van elke paragraaf groot af in Ecofont omdat zij het belangrijk vinden dat hun milieubesparende keuze zichtbaar is. Volgens Kraaij is het idee voor Ecofont mede vanuit duurzame overwegingen ontstaan: ‘Inkt is heel giftig. Het bevat zware metalen en toxische stoffen. Deze komen in de lucht terecht en verontreinigen het grondwater. We leven met zeven miljard mensen op deze planeet en de grondstoffen raken op. Dus het is zaak om het milieu zo min mogelijk te belasten.’

FORMAAT
Form follows function. En in dit geval gaat de keuze voor het formaat van de gids gelijk op met de functie. How to Green your Film Production (so far) is namelijk op A5 formaat (14,8 x 21 cm) gedrukt. Deze afmeting is zeer efficiënt ten opzichte van het bruto papierformaat en de drukpers. Met andere woorden: er blijft zo min mogelijk restmateriaal over. Dat restmateriaal wordt overigens gerecycled, dus de netto afvalstand is gelijk aan nul.

PAPIER
Uiteraard kan een toelichting op het gebruikte papier niet achterblijven. De pagina's van het binnenwerk zijn van papier van Biotop. Dit is chloorvrij papier dat FSC-gecertificeerd is. Biotop wordt geproduceerd in Oostenrijk en draagt het EU Ecolabel en het Austrian Environmental Label. Het grijsboard van de omslag heeft eveneens het FSC-label.

FSC
www.fsc.org
FSC® C020737
Het keurmerk voor verantwoord bosbeheer

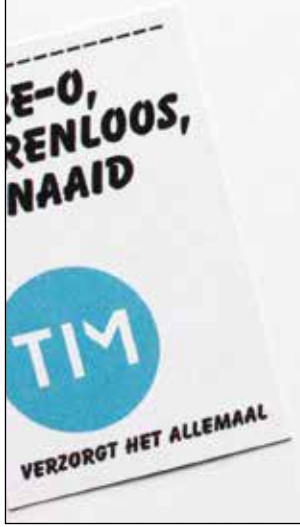

ADVIES
En dan is er nog de man die dit project heeft begeleid, Tim Beijer. Met zijn bedrijf Tim Beijer Producties vormde hij de schakel tussen het team van het *Green Film Making Project* en de verschillende leveranciers. Beijers jarenlange ervaring in de grafische industrie zorgt ervoor dat hij een optimale match kan maken tussen de verschillende partijen. Hij kent elke drukkerij, papierleverancier en binderij, en weet precies wie voor elkaar geschikt zijn. Het zo efficiënt mogelijk inzetten van middelen is zijn *core business*. Naast printmedia houdt Tim zich ook bezig met digitale ontwikkelingen in de grafische sector, en hij treedt op als adviseur en projectleider.

timbeijerproducties.nl

Deze gids is het destillaat van het intensieve werken van een indrukwekkende hoeveelheid mensen, zowel binnen als buiten de filmindustrie.
Onze speciale dank gaat uit naar alle crewleden, medewerkers, gesprekspartners die hier niet allen met naam genoemd kunnen worden, maar die het de afgelopen drie jaar aangedurfd hebben mee te doen aan deze zoektocht. Zij durfden te experimenteren en ze namen de moeite hun bevindingen te delen.
Deze mensen hadden het lef een eerste stap te zetten op het onbekende terrein van hun eigen veranderingsproces. Moge hun inzet tot inspiratie dienen voor velen.

Onze dank gaat uit naar alle mensen die sinds 2011 betrokken zijn geweest bij het Green Film Making Project.

DEELNEMENDE PRODUCTIE-HUIZEN KORT! 2014:
Hazazah Pictures, Lemming Film, Habbekrats, Pupkin Film, Waterland Film, Electric Zoo, 100% Halal Productions, VENFILM, IJswater Films en il Luster Films.
Marc Bary, Iris Otten, Gijs Kerbosch, Maarten van der Ven, Philip Harthoorn, Lynn Koppen, Steven Rubinstein Malamud, Frodo Kuipers, Thierry Paalman, Sabine Smits, Derk Jan Warrink.

JURY EUROPESE STUDENTEN-COMPETITIE 2014:
Thekla Reuten, Juhi Shareef, Daniël Aiss, Michael Geidel.

DEELNEMENDE PRODUCTIE-HUIZEN KORT! 2013:
Ijswater Films, ALP, Viking Film, Baldr Film, KeyFilm, Habbekrats, Topkapi Films.
Marc Bary, Kirsten van Stein Callenfels, Daniël Aiss, Jelle Leeksma, Frank Hoeve, Katja Draaijer, Philip Harthoorn, Hans de Wolf, Laurette Schillings, Marleen Slot.

JURY 2013:
Thekla Reuten, Trent, Ynzo van Zanten, Renée van der Grinten, Carlijn Lindemulder - Wiebenga, Jeroen Janssen, Paul Vetter.

AMBASSADEUR: Thekla Reuten

DEELNEMENDE PRODUCTIE-HUIZEN 2012:
Armadillo Film, Deepeei Film Productions, Flinck Film, NFI Motion Pictures.

Gabriel Bauer, Victor van Doorn, André Bos, Titia Rieter, Mark Ram, Milan Collin, Brechtje Smidt, Sabine Veenendaal, Sabine Smits, Joris van den Berg, Trent, Aniëlle Webster, Wouter van Couwelaar

SPECIALE DANK:
Natasha Tastachova, Tim Beijer, Daan de Boer, Aage Hollander, Esther Akkerhuis, Tim Manschot, Nina Sickenga, MEDIA studenten van de HKU, Tom van de Beek, Lyke Poortvliet, Simon Brester, Iris Hogendijk, Ido Abram, Doreen Boonekamp, Marina Blok, Renée van der Grinten.

PARTNERS:
Ministerie van Economische Zaken, Stichting DOEN, ASN Bank, Nederlands Filmfonds, NTR, EYE, HKU, NFTA.

GFMP TEAM:
Chai Locher, Wiendelt Hooijer, Roos de Jager, Esther Verwijs, Dagmar Holtman, Dorien Grötzinger, Marjolein Sprenger, Pia Perez, Mette te Velde, Ikenna Azuike.

HOW TO GREEN YOUR FILM PRODUCTION? (SO FAR)

COLOFON

TWEEDE DRUK	1.000 ex	# 104	© 2014

EINDREDACTIE Roos de Jager, Esther Verwijs
REDACTIE Chai Locher, Wiendelt Hooijer
PRODUCTIE Dorien Grötzinger
TEKST Dagmar Holtman
ONTWERP Natasha Tastachova
DRUKWERKBEGELEIDING Tim Beijer Producties
DRUKWERK Drukkerij Wedding Proson

HET GREEN FILM MAKING PROJECT IS INITIATIEF VAN

STRAWBERRY EARTH
Always green. Never grumpy.

WWW.STRAWBERRYEARTH.COM

Ministerie van Economische Zaken
STICHTING DOEN
ASN BANK VOOR DE WERELD VAN MORGEN
NEDERLANDS FILM FONDS
ntr: